

▲ KÜRÐ xalqı mübariz və qəhrəman xalqdır

DİPLOMAT

H.Əliyev

www.Diplomata-kurdi.com

№ 36 (147), 16-22 dekabr, Çiliya pês - sal 2011
Ji meha şubatê sala 2003-a tê weşandin

Həftəlik İctimai-siyasi qəzet
Rojnama heftename civakî û siyasî

Qiyməti, 40 qəpik
Hêjaye

**Bilirsən, nə etmiş kürdlər bir zaman? Qədim Avropanın xaçpərəstləri, | Müsəlman keçmişin öyrənsə əgər,
Qurtarmış İslamı çox ağır dardan! | Yüz illər sındırmış göy məşidləri. | Kürdün dərgahına daim baş əyər.**
Səbahəddin Eloğlu

Prezident İlham Əliyev "Balkanların ləyaqətli dostu" mükafatı ilə təltif edilib

Война в Ираке себя не оправдала - эксперты

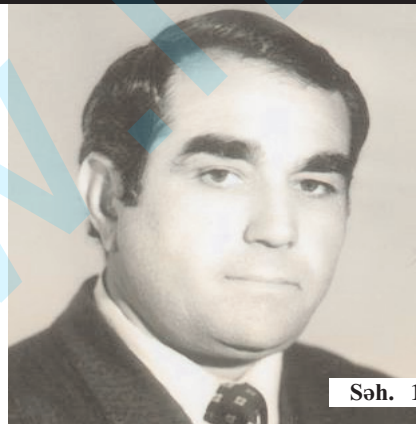

Телефонный разговор Масуда Барзани с Джоозефом Байденом

Azərbaycanın sovetləşməsi və Qarabağın qara günləri

Qırğızıstan Kürdləri

Axîna Dil

Hemik û Sînem

Глава МИД Ирака Хошияр Зебари посетит Грузию

"Heç kim Öcalanı azad edə bilməz"

Hökumət Koroğluya investisiya qoyur

MƏN ÖZÜM ƏRKÖYÜN ÖYRƏTTİM SƏNİ

Qafqaz Düyünü və Kürd Problemi

İlham Əliyev Meksika Senatının üzvü Karlos Ximenes Masiasın başçılıq etdiyi nümayəndə heyətini qəbul etmişdir

Prezident İlham Əliyev Meksika Senatının üzvü Karlos Ximenes Masiasın başçılıq etdiyi nümayəndə heyətini qəbul etmişdir.

Dövlət başçısı Azərbaycanın Meksika ilə ikitərəfli münasibətlərin inkişaf etdirilməsində maraqlı olduğunu dedi. Prezident İlham Əliyev əlaqələrimizin inkişafı üçün əməkdaşlığımızı bütün istiqamətlərdə, o cümlədən parlamentlər səviyyəsində genişləndirməyin zəruriliyini qeyd etdi. Meksika Senatı nümayəndə heyətinin Azərbaycana səfərinin ölkələrimiz arasında əlaqələrin inkişaf etdirilməsi baxımından önəmini vurğulayan dövlətimizin başçısı bundan sonra bu cür qarşılıqlı səfərlərin bir ənənəyə çevriləcəyinə ümidvar olduğunu bildirdi.

Karlos Ximenes Masias Meksika Senatının müxtəlif siyasi partiya təmsilçilərindən ibarət nümayəndə heyəti ilə ölkəmizə səfər etdiklərini bildirdi. O, ölkəmizin sürətli inkişafı barədə məlumatlı olduqlarını dedi. Karlos Ximenes Masias bildirdi ki, Meksika parlamenti Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin nizama salınması məsələsində Azərbaycanın ərazi bütövlüyü prinsipini dəstəkləyir və bundan sonra da dəstəkləməkdə davam edəcəkdir. Meksikalı qonaq ölkəsinin Azərbaycan ilə ikitərəfli əlaqələri müxtəlif istiqamətlərdə inkişaf etdirməkdə maraqlı olduğunu dedi. Karlos Ximenes Masias Azərbaycanın energetika sahəsində zəngin təcrübəyə malik olduğunu vurğulayaraq Meksikanın bu sahədə ölkəmizlə əməkdaşlıq etməsinin önəmini də qeyd etdi.

12 dekabr 2011-ci il tarixdə isə Prezident İlham Əliyev ABŞ Silahlı Qüvvələrinin nəqliyyat komandanı Uilyam Freyzeri qəbul etmişdir.

ABŞ Silahlı Qüvvələrinin nəqliyyat komandanı Uilyam Freyzer bu vəzifəyə təyin olunduqdan sonra ilk səfərini Azərbaycana etdiyini vurğuladı. 12 dekabrın Azərbaycan xalqı üçün xüsusi bir gün olduğunu deyən Uilyam Freyzer bu gün Fəxri xiyabana gedərək Azərbaycan xalqının ümummilli lideri Heydər Əliyevin məzarını ziyarət edəcəyini bildirdi. Beynəlxalq terrorizmə qarşı mübarizədə ölkəmizin fəaliyyətinə toxunan Uilyam Freyzer Əfqanıstandakı sülhməramlı missiyanın fəaliyyəti ilə bağlı nəqliyyat təminatında Azərbaycanın rolunu yüksək qiymətləndirdi.

Dövlət başçısı ABŞ Silahlı Qüvvələrinin nəqliyyat komandanı Uilyam Freyzerin ölkəmizə səfərinin əməkdaşlığımızın daha da genişləndirilməsi baxımından önəmini qeyd etdi.

Azərbaycanın ilk gündən Əfqanıstandakı beynəlxalq sülhməramlı missiyanın tərkibində fəaliyyət göstərdiyini vurğulayan Prezident İlham Əliyev missiya ilə bağlı humanitar sahədə əməkdaşlığın getdikcə genişləndiyini qeyd etdi.

Görüşdə Azərbaycan ilə ABŞ-in beynəlxalq terrorizmə qarşı mübarizədə birgə fəaliyyəti, təhlükəsizlik, enerji sahələrində və digər sahələrdə əməkdaşlığın bundan sonra da davam etdirilməsinə dair fikir mübadiləsi aparıldı.

Leyla Əliyeva: "Heydər Əliyev böyük siyasətçi idi, bütün dünyada onu tanıyır və onunla hesablaşırdılar"

AzərTAc xəbər verir ki, dekabrın 12-də Azərbaycan xalqının ümummilli lideri Heydər Əliyevin nurlu xatirəsi Moskvada ehtiramla yad edilmişdir. Tədbirin əvvəlində Azərbaycanın Rusiyadakı səfirliyində Heydər Əliyevin büstü önünə tər çiçəklər qoyulmuşdur. Sonra xatirə gecəsi Heydər Əliyev Fondunun köməyi ilə bu yaxınlarda Rusiya paytaxtında açılmış Azərbaycan Mədəniyyəti Mərkəzində davam etmişdir.

Ümummilli liderin həyat və fəaliyyətinin əsas mərhələlərini əks edən videoçarx nümayiş etdirilmişdir.

Azərbaycanın Rusiyadakı səfiri Polad Bülbüloğlu tədbiri açaraq qeyd etmişdir ki, Heydər Əliyev özünün dolğun və parlaq həyatını bütünlüklə xalqına, Vətənə və dövlətə xidmətə həsr etmişdir. Səfir demişdir: "Azərbaycan xalqı öz görkəmli liderinin müqəddəs xatirəsini həmişə hörmətlə yad edəcəkdir. Bu gün azərbaycanlılar yaşayan hər yerdə Heydər Əliyevin xatirə günü qeyd edilir".

Heydər Əliyev Fondunun vitse-prezidenti, Fondun Rusiya bölməsinin rəhbəri Leyla xanım Əliyeva xatirə gecəsində çıxış etmişdir. O demişdir ki, dekabrın 12-si ağır gündür, həmin gün böyük insan, dahi siyasətçi, Azərbaycan xalqının ümummilli lideri Heydər Əliyev dünyasını dəyişmişdir. Bu gün bütün Azərbaycan xalqı üçün ağır gündür. O demişdir: "Mən 2003-cü il dekabrın 12-də Azərbaycan xalqının necə ağırlı hisslər keçirdiyini görmüşəm. Bu ağrı hər bir ailədə, hər bir evdə duyulurdu. Bu itkinin ağrısı dünyada bütün azərbaycanlıların qəlbində həmişəlik qalacaqdır. Axı Heydər Əliyev tək-cə parçalanmaqdan, hərc-mərclikdən və vətəndaş müharibəsindən xilas etdiyi ölkənin Prezidenti deyildi. O, böyük siyasətçi idi, bütün dünyada onu tanıyır və onunla hesablaşırdılar. O, dahi insan, öz ölkəsinin ümummilli lideri idi və dünyasını dəyişəndən sonra da ümummilli lider kimi qalmışdır".

Leyla Əliyeva xüsusi vurğulamışdır ki, artıq səkkiz ildir Heydər Əliyev aramızda yoxdur.

Lakin o, sözün hər mənasında sağdır. Heydər Əliyev Fondunun vitse-prezidenti demişdir: "O, çiçəklənən Azərbaycanda, gözəlləşən Bakı şəhərində, tikilməkdə olan yeni yollarda, binalarda, idman komplekslərində, aeroportlarda, məktəblərdə, muzeylərdə, teatrlarda..."

O, yaşayır və Bakının dünyada ən gözəl şəhərlərdən birinə çevrildiyini görür. O, adını daşıyan Heydər Əliyev

Fondunun mədəniyyət, elm, təhsil, səhiyyə, ekologiya və xeyriyyəçilik sahələrində gördüyü bütün nəcib işlərdə yaşayır. Heydər Əliyev Fondu fəaliyyətdə olduğu qısa müddətdə əhalinin demək olar ki, bütün təbəqələrinin dəstəyini və etimadını qazana bilmişdir. Buna görə də Heydər Əliyev yaşayır və öz xalqı üçün, dünyada hər şeydən çox sevdiyi ölkəsi üçün xeyirxah işlər görməkdə davam edir".

Leyla Əliyeva tədbir iştirakçılarına Heydər Əliyevin xatirəsini əziz tutduqlarına görə təşəkkürünü bildirmişdir. O, lap yaxın vaxtlarda Moskvada açılmış, mövcud olduğu qısa müddətdə artıq çox işlər görmüş Azərbaycan Mədəniyyət Mərkəzində bu tədbirin keçirilməsini rəmzi hadisə adlandırmışdır. Leyla Əliyeva sonda demişdir: "Əminəm ki, bu mərkəz inkişaf edəcək və daha yaxşı olacaqdır. Axı Heydər Əliyev həmişə yalnız ən yaxşı olanlara inanırdı".

Milli Məclisin deputatı, tanınmış publisist, Heydər Əliyev haqqında silsilə kitabların müəllifi Elmira Axundova Heydər Əliyevin istər sovet dövründə, istərsə də müstəqil Azərbaycanın Prezidenti olduğu vaxtda xarici siyasi fəaliyyəti haqqında geniş məruzə ilə çıxış etmişdir. O qeyd etmişdir ki, SSRİ-də mühüm dövlət vəzifəsi tutan Heydər Əliyev Kremlin Şərq siyasətini, müstəqillik dövründə isə suveren Azərbaycanın çoxvektorlu xarici siyasətini yürüdən şəxs olmuş, dünyanın bir sıra məşhur liderləri və tədqiqatçıları onun diplomatiya sahəsində zəngin təcrübəyə və biliyə malik olduğunu vurğulamışlar. E.Axundova özünün "Şəxsiyyət və zaman" dördcildliyini, habelə "Həqiqət anları" və "Poliqrafçının qətli" kitablarını Azərbaycan Mədəniyyət Mərkəzinə hədiyyə etmişdir.

MDBMİ-nin Strateji Araşdırmalar Mərkəzinin rəhbəri Stanislav Çernyavski Heydər

Əliyev şəxsiyyətinin müxtəlif cəhətləri haqqında söhbət açaraq demişdir: "Azərbaycanda işləmiş bir diplomat kimi mənim üçün onun nitqlərini dinləmək həmişə maraqlı və xoş idi. O, ölkənin daxili siyasi həyatında qüvvələrin tarazlığını məharətlə saxlamağı bacarırdı. Heydər Əliyevin işləri, icrasına özünün nəzarət etdiyi tapşırıqlar Azərbaycanın simasını günbəgün dəyişirdi.

Heydər Əliyev dünyanın bütün güclü şəxsiyyətləri ilə qarşılıqlı anlaşmaya nail ola bilirdi. Bu, Azərbaycanın beynəlxalq aləmdə layiqli yer tutmasına imkan vermişdir. Sevindirici haldır ki, bu gün Azərbaycan əsaslı Heydər Əliyev tərəfindən qoyulmuş yol ilə inamla addımlayır. Onun fəaliyyət xəttini ölkənin indiki Prezidenti İlham Əliyev davam etdirir. Heydər Əliyev Fondu da Heydər Əliyevin işlərinin davam etdirilməsinə böyük töhfə verir".

Ümumrusiya Azərbaycan Konqresinin (ÜAK) baş katibi Mikayıl Hüseynov xaricdəki Azərbaycan diasporunun sıx birlişməsinə Heydər Əliyevin töhfəsi, Azərbaycan haqqında həqiqətin, o cümlədən Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsi haqqında obyektiv informasiyanın dünya ictimaiyyətinə çatdırılması işində bu amilin vacibliyi haqqında söhbət açmışdır. O, Heydər Əliyev tərəfindən 31 dekabr – Dünya Azərbaycanlılarının Həmrəyliyi Günü'nün təsis edilməsinin çox böyük əhəmiyyətini vurğulamışdır.

M.Hüseynov bildirmişdir ki, ÜAK-ın Rusiya regionlarındakı bölmələrinin çoxunda ümummilli liderin xatirə günü qeyd edilir.

Tədbirdə Türkiyə Cümhuriyyətinin Rusiya Federasiyasındakı səfiri Aydın Sezgin, Azərbaycan və Rusiya ictimaiyyətinin nümayəndələri, Moskva ali məktəblərinin azərbaycanlı tələbələri, gənclər iştirak etmişlər.

"Heç kim Öcalanı azad edə bilməz"

Türk ziyalıları Ərdoğanın PKK ilə razılığa gəlməsinə dair xəbərlərin yalan olduğunu dedilər "Həftə içi" Türkiyənin ictimaiyyət nümayəndələri arasında araşdırma aparıb

Bir sıra mətbuat orqanlarında Türkiyənin indiki iqtidarının PKK ilə bir sövdələşməyə getdiyinə dair məlumatlar dərc edilib. Həmin xəbərə əsasən, birbaşa Rəcəb Tayyib Ərdoğanın istəyi əsasında AKP hökuməti PKK ilə razılışmış ki, İmralı həbsxanasında saxlanılan Abdulla Öcalanı sərbəst buraxacaq, əvəzində isə adıçəkilən terror təşkilatı silahı yerə qoyacaq. Maraqlıdır, PKK Türkiyə dövləti ilə bu uzun müddət ərzində hansı prinsiplər əsasında savaşıb? Axı A. Öcalan azadlıqda olarkən və təbii ki, PKK-ya rəhbərlik edərkən də bu terror müharibəsi aparılırdı. Yəni əgər müharibə Öcalanın həbsindən sonra başlasaydı, o zaman PKK-nın belə bir razılığa imza atacağına inanmaq olardı. Buna baxmayaraq, şübhəmizi dağıtmaq üçün internet üzərindən bir neçə türk ziyalısı ilə söhbətlaşıb, məsələyə fikirlərini soruşduq.

Əhməd Sözan (Doğu Akdəniz Universitetinin professoru):

- Şəxsən mən belə bir söhbətin ola biləcəyini ehtimal da etmirəm. Boş söhbətdir, inanmayın. Nəzərdən qaçırmayın ki, Öcalan Türkiyədə uzun bir məhkəmə prosesində günahkar bilinib və haqqında ömürlük həbs qərarı çıxarılıb. Yeri gəlmişkən, onun azadlığa buraxılmasına yardım göstərməsi üçün beynəlxalq məhkəmələrə çıxış da mümkün deyil. Çünki artıq Avropa İnsan Haqları Məhkəməsi Öcalanın həbsinə münasibətini bildirib. Bu halda onun sərbəst buraxılması necə mümkün ola bilər? Məncə heç kim onu azad buraxmaqla millət qarşısında öz üzərinə məsuliyyət götürməz.

- Maraqlıdır, əgər yayılan şayiələr düz olsa, yəni doğrudan da Öcalan qeyd etdiyimiz razılığa əsasən sərbəst buraxılırsa, Türkiyə PKK-dan və ümumiyyətlə terror aktlarından birdəfəlik qurtula biləcəkmiki?

- Ümumiyyətlə, söhbət hansı PKK-dan gedir? Bu gün PKK iki qola bölünüb. Birinci tərəf

radikallardır və silahı yerə qoyacaqlarını heç ağıllarına da getirmirlər. İkinci tərəf isə bəli, hansısa imtiyazlar şəraitində tərəflər arasında sülhün yarana biləcəyinə inanır. Amma bütün hallarda əvvəlcə dəqiqləşdirilməlidir ki, Öcalan hazırda PKK-ya nə dərəcədə təsir göstərir...

Qasım Alcan (yazıçı-jurnalist):

- Bu məsələ seçkilər ərəfəsində də qaldırılmışdı və o zaman baş nazir Rəcəb Tayyib Ərdoğan qəti mövqe nümayiş etdirdi. Bildirdi ki, "Mən və partiyam iqtidarda olduğumuz müddətdə Öcalanın haqqında verilmiş məhkəmə hökmü dəyişməyəcək. Bu məsələ birdəfəlik qapadılmalıdır". Aydındır ki, bu gün PKK-nın rəsmi Ankaradan istəyi Öcalanın sərbəst buraxılmasıdır. Hətta Avropa Birliyi, Birləşmiş Ştatlar və İsrail də bu məsələdə PKK-nın xeyrinə Türkiyə hökumətinə təzyiqlər göstərir. Ancaq şəxsən mən bunun reallaşacağını mümkün görmürəm.

- Elə isə Türkiyədə sabitlik nə vaxt və hansı şəraitdə yaranacaq? Bəlkə Öcalan həbsdən azad olunsu terrora da son qoyulacaq...

- Mən heç bir halda PKK-nın

silahı yerə qoyacağını düşünmürəm. Çünki Avropa Birliyi və İsrail hər vaxtlə PKK kartından Türkiyəyə qarşı istifadə etmək əzmindədir. Həmin qüvvələr gözəl bilirlər ki, "kürd problemi" olmasa, Türkiyənin qarşısında başqa heç bir çətinlik yara da bilməzlər. Konkret olaraq İsrail bu terror təşkilatını türklərə qarşı ən güclü silah kimi istifadə edir.

Həmid Bulanık (iş adamı):

- Bu barədə çox fikirlər səsləndirilir, qətiyyətinə inanmayın. Şəxsən mənim AKP-yə simpatiyam yoxdur, amma insafən deməliyəm ki, bu iqtidar da heç vaxt belə bir addım atmaz və atmayacaq.

İltac Aslım (Bayrak TV-nin əməkdaşı):

- Şəxsi qənaətimcə bu şayiələrin reallaşması mümkün deyil. Amma bir məsələ də var ki, siyasi müstəvidə proseslərin hansı istiqamətdə inkişaf etdiyini dəqiqləşdirmək olmur. Onu da deyim ki, hətta Öcalan sərbəst buraxılırsa belə PKK mübarizəsini dayandırmayacaq. Amma hər bir halda ASALA Türkiyəyə qarşı terrora nə qədər uğurlar qazandısa, PKK-nın da aqibəti eyni olacaq.

Vüsal Tağıbəyli

hafta-ichi.com

Hökumət Koroğluya investisiya qoyur

Azərbaycanın görkəmli şəxsiyyətlərinin adları niyə əbədləşdirilmir?

Firudin Cəlilov: «Koroğlunu əbədləşdirilməsi müsbət haldır»

Fəxrəddin Baxşəliyev: «Məkani belli deyil, dövlət qurmayıb, ideologiya yürütməyib, Koroğlu kimdir ki?»

Bakı Metropoliteninin stansiyasında yenidənqurma işləri gedir. Bakı Metropoliteni rəisinin müavini Arif Rəsulov «anspress»-ə açıqlamasında bildirib ki, stansiya dekabrın axırlarında şəhər əhalisinin istifadəsinə verəcək. Stansiyanın adı da dəyişdiriləcək. «Məşədi Əzizbəyov» stansiyasına qəhrəmanlıq dastanlarından birinin adı verəcək. "Koroğlu", "Babək", yaxud "Dədə-Qorqud". İndi prezidentin sərəncamını gözləyirik". 2010-cu ildə prezident Bakı şəhərində Koroğlunun abidəsinin ucaldılması ilə bağlı sərəncam verib. Abidəsinin ucaldılması üçün Prezidentin Ehtiyat Fondundan Bakı Şəhər İcra Hakimiyyətinə 5 milyon manat vəsait ayrılıb. Burada Koroğlunun təbliğ olunmasına böyük vəsait xərclənməsi diqqət çəkir. Koroğlu mifik qəhrəmandır, onun haqqında şifahi xalq ədəbiyyatından gələn məlumatlar var. Tarixdən yalnız o məlumdur ki, XVII əsrdə osmanlı paşalarına qarşı başlamış Cəlililər hərəkatına başçılıq edib. Onun obrazı sovet ideologiyasına tamamilə uyğun gəlirdi. Ona görə də Koroğlunun varlıların düşməni olması, türk paşalarına qarşı mübarizə aparması orta məktəblərdə, cəmiyyətdə təbliğ olunurdu. Bu kontekstdən baxanda onun böyük vəsait hesabına təbliğinin davam etdirilməsi nə dərəcə doğrudur? Bu vəsaitlə görkəmli Azərbaycan şəxsiyyətlərinin adınının əbədləşdirilməsi daha doğru olmazdı?

Türkoq, dilçi alim Firudin Cəlilov Koroğlunun adının əbədləşdirilməsini yaxşı qarşılayır. "Koroğlu bizim xalq folklorunda önəmli yeri tutur. Min illərlə bu xalqın yaddaşında həkk olunan bir qəhrəmandır. Bu obrazın adının qoyulması yaxşı haldır. Xalq öz qəhrəmanlarını yaşatmaq istəyir. Milli dəyərlərimiz qorunmalıdır". F.Dilçi deyir ki, Əzizbəyov bu millətin düşməni olub. O, Koroğludan əlavə təklif olunan Babək və Dədə Qorqud adının qoyulmasına da razıdır. AMEA-nın Folklor İnstitutunun elmi işçisi Fəxrəddin Baxşəliyev isə Koroğlunun mifik qəhrəman olduğunu və onu əbədləşdirməyin doğru olmadığını düşünür. "Belə bir şəxsiyyət olub, ya olmayıb, bu günə qədər belli deyil. Atıq bu məsələ öz əhəmiyyətini də itirib. Tarixi bir şəxsiyyət olsa idi, əsaslandırmağa dəyərdi. Koroğlu nə kommunistlərin dediyi kimi xalq qəhrəmanı, nə də indiki aşırı millətçilərin dediyi kimi kürd olmayıb. Deyilənə görə XVI əsrin sonu, XVII əsrin əvvəlində Cənubi Azərbaycanda Cəlarilər üsyanı baş verib. Guya Koroğlu üsyanın liderlərindən biri olub. Amma bu gerçək görünmür. Koroğlu dastanında baş verən hadisələr hələ qədimə gedib çıxır. Konkret zaman və məkan vermək doğru olmazdı. Onun qılıncı, atı, adı, savaşıları da miflə bağlıdır. Koroğlunu real bir şəxsiyyət kimi qələmə vermək doğru deyil". F. Baxşəliyev Koroğlunun təbliğ olunmasını məntiqə uyğun saymır. "Şah İsmayıl Xətai, Babək, Cavad xan təbliğ oluna bilər. Amma Koroğlu təbliğ oluna bilməz, o dastan qəhrəmanıdır, şifahi xalq ədəbiyyatı nümunəsidir. Koroğlu ciddi bir obraz deyil. O zaman nəyi təbliğ olunsun? Məkani belli deyil, dövlət qurmayıb, ideologiya yürütməyib, Koroğlu kimdir ki?" Elmi işçi «Məşədi Əzizbəyov» stansiyasına Babək və Dədə Qorqud adının verilməsini doğru sayır. "Əzizbəyovun adı götürülsün, kimin adın verirlər, versinlər".

Sevinc Vaqifqızı, bizimyol.az

Türkiyə son planını açıqladı

Türkiyə Suriyadakı hadisələrlə bağlı yeni plan hazırlayır.

"Qafqazinfo"-nun "Sabah" qəzetinə istinadən xəbərinə görə, bu günə qədər Suriya müxalifəti,

ABŞ, Avropa Birliyi və Ərəb Liqası ilə bərabər hərəkat edilirdisə, təhlükəsizlik baxımından Bəşər Əsəd hakimiyyəti ilə məsafə saxlamaya azlıqlarla da təmasa keçiləcək. Türkiyə Suriya da

yaşayan kürd, türkmən, xristian, dürzi və husayrilər kimi etnik və dini azlıqlara müraciət etmək niyyətindədir. Ölkədə bu qrupların sayı 1.5 milyona yaxındır.

Rəsmi Ankaranın bu qruplara verəcəyi mesajlar arasında onların Əsəd rejimini müdafiə etməmələri tövsiyə olunur. Türkiyə hesab edir ki, Suriyanın indiki durumu bütün əhaliyə ziyan vurur. Bu baxımdan rəsmi Ankara qeyri-müəyyənliyin uzanmaması üçün demokratiyaya keçidi vacib sayır.

Qəzetin yazdığına görə, rəsmi Ankaranın bu qrupların təmsilçiləri ilə görüşlərdə Bəşər Əsəd rejiminin çökməsindən sonra bütün dini və milli azlıqlara təhlükəsizlik şəraitində yaşayacağını zamanəti verəcəyi bildirilir.

qafqazinfo.az

Sətri Xəbərlər

- *İlk dəfə olaraq, Kürdüstanın paytaxtı Ərbil şəhərinə əhalinin istismarı üçün təbii qaz çəkilişinə başlanıb, çəkilişdə 15-ölkənin 38-şirkəti iştirak edir.
- *İraq Federativ Respublikasının Kürdüstan bölgəsinin Xarici Əlaqələr şöbəsinin rəhbəri Fəlah Mustafanın başçılığı ilə Kürdüstanın bir qrup nümayəndə heyəti Vaşinqtonda senatorlarla görüşmüşlər.
- *Suriya ordu birləşmələri 41-dinc sakin öldürmüşlər.
- *Türkiyənin BDP- e lideri dünənki çıxışında bildirmişdir ki, biz Türkiyənin demokratik bir qurumu içində yaşamaq istəyirik,əgər bu olmazsa biz müstəqil Kürdüstan tələbindən də qorxmuruq.
- *Türkiyənin Barış və Demokratiya Partiyasının sədr müavini qeyd etmişdir ki, biz kəskin olaraq operasiyalara qarşı mübarizə aparacağıq.
- *Suriya Prezidenti muxalifətin bütün şərtlərini qəbul etsədə, muxalifət qüvvələri Əsədin istefasını tələb edib.
- *Rus mətbuatının verdiyi məlumata görə ABŞ və İsrail bu yaxınlarda İran İslam respublikasına hücum edəcəkdir.
- *Vanda yenə çadır yandı 3-aylıq Məhəmməd yanaraq can verdi.
- *Suriyanın Hümüs şəhərində inqilabi mübarizə yenə alovlandı yüz minlərlə insan Bəşər Əsədin istefasını tələbi ilə çıxış etdilər.
- *Kürd Xalqının məhəbbət dastanı olan "Mem və Zin" Kələpur İnstitutu tərəfindən yenidən çap olunmuşdu.
- *Süveyd Kürdüstan Federativ Bölgəsində kürd və süveyd dillərində yayım edən televiziya kanalı açmaq istəyir.
- *Rusiya Parlamenti Bəşər Əsədə qarşı protesto etdi və dinc əhaliyə qarşı törətdiyi cinayətləri pislədi.
- *PKK-nın səkkiz Gerillası döyüş zamanı öldürülmüşdür.
- *"Hələbçə" filmi Dubayda böyük mükafata laiq görülmüşdü.
- *Kürdüstan bölgəsi gündəlik 75-min baryel neft xaricə ixrac edir.
- *Türkiyənin Batman şəhərində KCK adıyla 65 adam heps olundu.
- *ABŞ- in ordu birləşmələri Bağdaddakı son bayraqlarını endirərək Bağdatdan vidalaşdılar.
- *Kürdüstan Bölgəsi on iki helikopter alır.
- *Türkiyə və İran orduları qadağan olunmuş silahlardan istifadə edirlər.
- *İraqın Baş Naziri Maliki demişdir: "Biz icazə vermərik ki, Türkiyə İraqın daxili işlərinə müdaxilə etsin."
- *Diyarbakirdə 10 minlərlə BDP-li yığılaraq mitin keçirərək bildirmişlər ki, tutulan yoldaşlarımız günahkardırlarsa biz de KCK-eliyik bizi də həbs edin.
- *Şirmaxda çıxışı zamanı Demirtaş bildirmişdir ki, Türkiyə ilə Kürd xalqı arasında olam münafiqşənin barış ünvanı İmralıdır.
- *Dersimin on min itgin qızlarından olan Qaya Süzgəc 70 ildir axtarılır .
- *Alti HPG-nin cənazəsi xalq tərəfindən Diyadinə tərəf götürüldü.
- *Türkiyə Respublikası 15,03 milyard dollar silah alınmasına xərcləmişdir.
- *Türkiyənin Siirt bölgəsinin yüzdən artıq ailəsi 26-ildir öldürülmüş ovladlarının sümüklərini dövlətdən istəyirlər.
- *Coləmerq qadınları onlara qarşı olan şiddətə qarşı mitinq keçiriblər.
- *Birləşmiş Ərəb Birliyi Suriyanın məsələsini BMT-yə həvalə etməyi qərarlaşdırdılar.

Zəhmətkeş Zakir.

O, 1954-cü ildə Yevlax rayonu Nərimanabad kəndində anadan olub. Həmin kənddə böyüyüb başa çatıb. Orta məktəbi bitirdikdən sonra Bakı şəhərində Xalq Təsərrüfatı institutunu bitirib. Yevlax rayonu 28 aprel savxozuna baş mühasib vəzifəsinə göndərilib. Orada Zakir Mahmudov Sovet Dövləti dağılana kimi baş mühasib işləyib. 1990-cı ildən sonra savxozların dağıdılmağı ilə əlaqədar işsiz qalan Zakir Mahmudov Ləninqrada şəhərinə üz tutub. Orada biznes qurub güzəranını yaxşılaşdıraraq dost tanışa əl tutaraq, böyük hörmət qazanıb. İki ildən artıq xəstə olan

Zakir müəllim, 11.11.2011-ci ildə dünyasını dəyişdi. Böyüyüb başa çatdığı kənddə dəfn oldu.

Allah rəhmət etsin, qəbri nurla dolsun.

Ay Zakir

On birlər düzüldü bu gün yan-yana,
Qıyıldı bu onbirlər qıyılmaz cana.
Bu dərd ağır gəldi Milli Nərimana,
Vaxtsız günəş kimi batmışan, Zakir.

Gəlmişəm yanına, qalx bir görüşək,
Öpüşürdük axı, yenə öpüşək.
Sənintək oğullar yaranır tək-tək,
Nə üçün kirmiş yatmışan, Zakir.

Qəm axır ürəyə, Əsmər ağlayır,
Elmira kirmir, coşub çağlayır.
Fələk bu sınaqla bizi dağlayır,
Bizi yaman vaxtsız atmışan, Zakir.

Əprüz bilib, zariyır dar məzarda,
Çağırır Zakirim səndəmi darda?
Od tutub alışır, yanır məzar da,
Sənsə son mənzilə çatmışan, Zakir.

Əprüzün adını daşıyan Əprüz,
Fəryad eylədikcə qəlbi olur buz.
Gözlər sellənir, göz qalır suzsuz,
Bir anın içində itmişən, Zakir.

Ürəkdən yandırdın dayın Nərimanı,
Yandıqca kömürə döndü alqanı.
Arazın, Mahirin alışdı canı,
Bizi bir dar küncə qatmışan, Zakir.

11.11.2011

Bəşər Əsəd onu niyə devirmək istədiklərini dedi

"Rusiya ilə yaxınlıq sonumu gətirdi"

Türkiyə Suriya diktatoruna qarşı yeni plan hazırlayıb

Suriyada Əsəd rejiminə qarşı etirazlarla yanaşı, hökumət qüvvələri ilə müxaliflərin tərəfinə keçmiş hərbiçilər arasında silahlı qarşıdurmalar da davam edir. Suriya insan haqları müdafiəçilərinin yaratdığı "Yerli Koordinasiya Komitələri" məlumat yayıb ki, dekabrın 13-də yaşanan qarşıdurma nəticəsində 36 nəfər öldürülüb. Mərkəzi qərargahı Londonda yerləşən Suriya İnsan Haqları Müşahidəçiləri Təşkilatı toqquşmaların əsasən İdlib əyalətində baş verdiyini bildirib.

Türkiyə ilə sərhəddə yerləşən İdlib əyalətinin Marat Masrin və Kəfr Bahmul kəndlərində 11 dinc sakin hökumət qüvvələri tərəfindən qətlə yetirilib, onlarla insan isə yaralanıb. Müxaliflərin tərəfinə keçən hərbiçilər isə buna cavab olaraq, hökumət

qüvvələrinin karvanına hücum edib və 7 hərbiçini qətlə yetiriblər. Daha 8 nəfər Həma şəhərində, 5 nəfər Əsəd əleyhinə etirazların mərkəzinə çevrilən Homsda, 2 nəfər isə Dəraa vilayətində öldürülüb. Dəraa xüsusilə sabiq hərbiçilərdən formalaşan və "Azad Suriya Ordusu" adlanan qrupun nəzarətindədir.

Bu arada Suriya hakimiyyətinə qarşı sərt mövqe sərgiləyən Türkiyənin Bəşər Əsədin hakimiyyətdən getməsinə tezlaşdırəcək yeni planı ortaya çıxıb. Ankara Əsədi daxili dəstəkdən məhrum etmək üçün yeni addım atmağa hazırlaşır.

Yayılan məlumatlara görə, Türkiyə bu günə qədər Suriya müxalifəti, ABŞ, Avropa Birliyi və Ərəb Ölkələri Liqası tərəfindən diqqət görmədiyi üçün Əsəd rejimini dəstəkləyən kürd, türk-mən, xristian və başqa dini- etnik azlıqlarla birbaşa əlaqə qurmağı planlaşdırır.

1.5 milyon nəfərə yaxın olan dini-etnik azlıqlar Əsədin devrilməsindən sonrakı dövrdə haqlarını qoruya bilməyəcəyi narahatlığından hazırkı hakimiyyətə qarşı çıxmağa tərəddüd edir. Türkiyə isə bu narahatlığı aradan qaldırmaq, onları Əsəd rejiminə qarşı qoymaq üçün dini-etnik azlıqların təmsilçiləri ilə görüşmək, onlara zəmanət vermək fikrindədir. Ankara danışıqlar zamanı tərəflərə dəqiq mesajlar çatdıracaq və Əsəd rejiminin devrilməsindən sonra qurulacaq yeni

sistemdə bütün dini və etnik azlıqların zəmanət altına alınacağına dair təminat verəcək.

"Əl Cəzirə" kanalının yaydığı məlumata görə isə Suriya müxalifətinin formalaşdırdığı Milli Şura Əsədə qarşı müxaliflərin daha yaxşı təşkilatlanması və beynəlxalq arenada dəstək qazanması üçün İstanbulda nümayəndəlik açmaq qərarına gəlib. Milli Şura Suriya hakimiyyəti ilə bütün dialoq variantlarını rədd edərək Bəşər Əsədin qeyd-şərtsiz istefa verməsindən sonra hökumətlə hər hansı danışıqlara başlama biləcəklərini bildirib.

Hakimiyyətinə qarşı etirazlar gücləndikdən sonra mətbuatda az-az görünən Suriya diktatoru isə Rusiyada yayımlanan "İzvestiya" qəzetinə açıqlama verib. Əsəd deyib ki, Rusiya ilə sıx əməkdaşlığı onun sonunu gətirib. Əsədin sözlərinə görə, ABŞ Suriya ilə Rusiya arasındakı əlaqələrin dayandırılmasını və Kremlle strateji əməkdaşlıqdan imtina edilməsini istəyib.

Avropanın nüfuzlu qəzetlərindən biri "The Financial Times" isə Bəşər Əsədin taleyini Türkiyənin müəyyən edəcəyini yazıb. Qəzetin bununla bağlı məqaləsində deyilir ki, "Yaxın Şərqi yüksələn lideri olan Türkiyə" qonşusu və keçmiş dostuna Adolf Hitler, Nikolay Çauşeskinin sonunu xatırladarsa Əsəd bu xəbərdarlığa mütəqə qulaq asacaq. "Çünki bu qulaqardına vurulacaq xəbərdarlıq deyil".

azadliq.az

Azərbaycanın sovetləşməsi və Qarabağın qara günləri

Cəmil HƏSƏNLİ

Tarix elmləri doktoru, professor

**“Media forum” saytı tarixçi
alim Cəmil Həsənlının
“Azərbaycanın sovetləş-
məsi və Qarabağın qara
günləri (1920-1923)”
araşdırmasını oxuculara
təqdim edir.**

Əvvəli 34-cü sayımızda

Teleqramlarının birində yoldaş Çiçerin bəyan edir ki, mən onu bu məsələlərdə ittiham edə bilmərəm. Lakin əgər söhbət etirazdan gədirsə, mən gərək onlarla etiraz bəyan etməm. Bu anlaşılmazlıqların olmaması üçün lap əvvəldən bu satqın Ermənistanla münasibətdə möhkəm siyasət yeritmək lazım idi”.

Moskvada və İrəvanda aparılan danışıqların nəticəsi kimi, 1920-ci ilin avqust ayının 10-da tərəflər arasında altı bənddən ibarət müqavilə bağlanmışdır ki, onun dörd bəndi bilavasitə Azərbaycanla süni şəkildə yaradılmış ərazi mübahisələrinə aid idi. Müqavilənin giriş hissəsində Sovet Rusiyası Ermənistan Respublikasının istiqlalıyyətini və tam müstəqilliyini tanıyırdı.

Birinci maddəyə görə, RSFSR ordusu ilə Ermənistan Respublikası ordusu arasında hərbi əməliyyatlar 1920-ci ilin avqust ayının 10-u saat 12-dən etibarən başa çatmış hesab edilirdi.

Müqavilənin ikinci maddəsində qeyd olunurdu ki, bu sazişlə müəyyən edilmiş Ermənistan qoşunlarının yerləşdiyi zolaqlar istisna olmaqla mübahisəli vilayətlər Qarabağ, Zəngəzur qəzaları və Naxçıvan diyarı Sovet Rusiyasının qoşunları tərəfindən tutulur.

Müqavilənin üçüncü bəndinə görə, sovet ordusunun tutduğu mübahisəli ərazilər bu ərazilərin hüquqi baxımdan Ermənistan Respublikasına və Azərbaycan SSR-ə məxsusluğunu həll etmir. Bu ərazilərin müvəqqəti tutulması RSFSR-lə Ermənistan arasında yaxın gələcəkdə imzalanacaq sülh müqaviləsi ilə müəyyən ediləcək Azərbaycanla Ermənistan arasında ərazi mübahisələrinin dinc yolla həllinə xidmət etməlidir.

Müqavilənin dördüncü bəndinə görə, hərbi əməliyyatların dayandırılması ilə müqavilədə olan tərəflər həm mübahisəli ərazilərdə, həm də sərhədyanı ərazilərdə hərbi qüvvələrin toplanmasını dayandırırıldı.

Beşinci maddəyə görə, qarşıda RSFSR-lə Ermənistan Respublikası arasında sülh müqaviləsi bağlanana qədər dəmir yolunun Şaxtaxtı-Culfa hissəsinin istifadəsi Ermənistan Dəmiryol İdarəsinə verilir. Lakin oradan hərbi məqsədlərlə istifadə edilə bilməzdi.

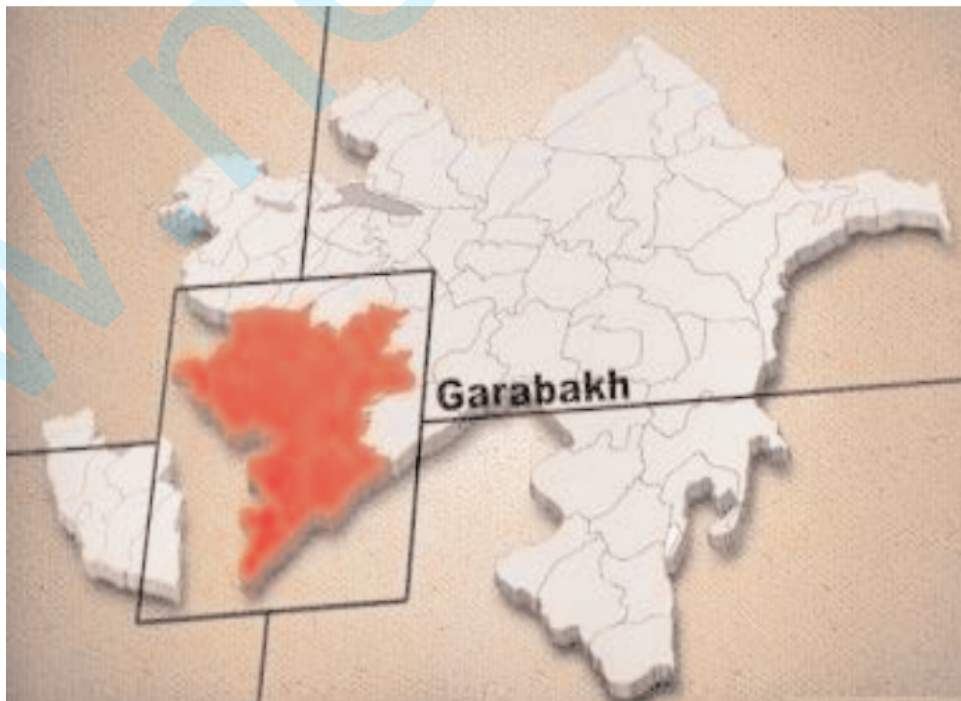
Altıncı maddəyə görə, RSFSR təminat verirdi ki, sovet ordusunun tutduğu xəttin arxasında qalan Ermənistan Respublikasının bütün hərbi hissələri maneəsiz olaraq Ermənistanla buraxılacaqlar. Müqavilənin

RSFSR tərəfindən səlahiyyətli nümayəndə B. Leqran, Ermənistan tərəfindən isə A. Camalyan və A. Babalyan imzalamışdılar.

Avqustun 13-də G. Çiçerin Rusiya-Ermənistan müqaviləsi haqqında RK(b)P MK Siyasi Bürosuna məlumat verdi və müqavilə bəyənildi. Rusiya ilə Ermənistan arasında müqavilənin belə tələm-tələsik bağlanması həmin tarixdə Türkiyə ilə Antanta arasında imzalanmış Sev müqaviləsi ilə bağlı idi. Sev müqaviləsi ermənilərə böyük imtiyazlar və etdiyindən rus-sovet diplomatiyası ehtiyat edirdi ki, Ermənistan bütövlükdə Antantanın təsirinə düşə bilər. Çiçerini Ermənistanla müqavilənin bağlanmasını sürətləndirməyə vadar edən başlıca xarici amil məhz Sev müqaviləsi idi. Hətta Rusiya ilə Ermənistan arasında imzalanmış 10 avqust müqaviləsi diplomatik bir sənəd olaraq hələ imzaya hazır olmasa da, Moskvanın təkidi ilə Ermənistanla sovet nümayəndəsi Leqran onu imzalamalı və Sovet Rusiyasının mübahisə obyektinə çevirdiyi Azərbaycan ərazilərini Ermənistanla verməli olmuşdu.

Ermənistanın rəhbər dairələri Moskvaya hazırladıqları məruzələrdə tez-tez xatırladırlar ki, Gürcüstan və Azərbaycanla müqavilədə guya İngiltərə Ermənistanla böyük əhəmiyyət verir. Bunu ermənilər onunla əsaslandırırıldı ki, guya bir tərəfdən Ermənistan öz coğrafi vəziyyətinə görə Orta Şərq ölkələrində Britaniya hökmranlığını yaymaq üçün quru körpü rolunu oynayır, digər tərəfdən isə “Ermənistan müsəlman və türk dünyası üçün hiyləgərcəsinə istifadə oluna bilən pazdır”.

Sovet siyasətinə gəldikdə isə sənədə əsaslandırılırdı ki, əgər Antanta və onun əlaltıları “Osmanlı zülmü altında olan Türkiyənin məzlum xalqlarının azadlığı” şüarından istifadə fikrinə düşsə, Kiçik Asiyada uğur qazana bilər, “həmin halda Ermənistan bu azadlıq təşəbbüsünə həmin halda Ermənistan bu azadlıq təşəbbüsünü”.

büsünü öz əlinə almaq üçün lazımdır ki, indiki Türkiyənin ərazisində bufer dövlət yaratsın. Bu dövlət əgər təmiz sovet hökuməti olmayacağısa da, hər halda Sovet Rusiyasının təsir orbitinə daxil olan bir dövlət ola bilər”.

Əslində, Rusiya-Ermənistan müqaviləsində Azərbaycanın mübahisəsiz sayılan ərazilərinin mübahisə obyektinə çevrilməsinə sovetləşmənin ilk günlərindən hazırlıq gədir. Bunu hiss edən Azərbaycana ezam olunmuş Serqo Orconikidze 1920-ci ilin iyun ayının 19-da Vladimir Lenin və Georgi Çiçerine vurduğu teleqramda məlumat verirdi ki, Qarabağ və Zəngəzurda sovet hakimiyyəti elan edilib və adı çəkilən hər iki ərazi özünü Azərbaycanın bir

hissəsi hesab edir. O xəbərdarlıq edirdi ki, “Azərbaycan Qarabağsız və Zəngəzursuz heç bir halda keçinə bilməz. Ümumiyyətlə, mənim fikrimcə, Azərbaycan nümayəndəsini Moskvaya çağıraraq onunla birlikdə Azərbaycan və Ermənistanla aid bütün məsələləri həll etmək lazımdır. Bunu Ermənistanla müqavilə bağlanana qədər etmək lazımdır. Ermənilərlə Zaqatalaya bənzər hadisələrin təkrar olunması bizi burada tamamilə batırır”.

Sovet Rusiyası ilə Ermənistan arasında Azərbaycandan xəbərsiz imzalanmış 10 avqust müqaviləsi mərkəzi bolşevik hökumətinin, xüsusilə Sovet Rusiyası XXİK-nin Azərbaycanı gözənd salmaq siyasətinin bilavasitə nəticəsi idi. Hətta bu müqavilədən sonra Ermənistan ərazi və sərhəd məsələlərinə aid hər hansı məsələni Azərbaycanla müzakirə etməyə ehtiyac belə duymurdu. Azərbaycan xarici işlər komissarı M. D. Hüseyinovun mübahisəli məsələləri müzakirə etmək üçün konfrans çağırmaq təklifinə cavab olaraq avqust ayının 23-də Ermənistanın xarici işlər naziri Ohancanyan bildirdi ki, “Ermənistan hökuməti ilə RSFSR-in nümayəndəsi Leqran arasında imzalanmış 10 avqust 1920-ci il tarixli ilkin müqaviləyə uyğun olaraq Ermənistanla Azərbaycan arasında ərazi mübahisələri yaxın gələcəkdə Ermənistanla Rusiya arasında bağlanacaq sülh müqaviləsi əsasında həll edilməlidir”.

Azərbaycan tərəfinin Qazaxda keçirilməsi nəzərdə tutulan bu konfransa Azərbaycanı təmsil edəcək iki erməni (İ. Dovlatov və A. Mikoyan) və bir gürcüdən (Lominadze) ibarət nümayəndə heyəti təyin etsə də, ermənilər bu konfransda iştirakdan imtina etdilər.

Ermənistanın belə arxayın mövqeyi onunla bağlı idi ki, 1920-ci ilin may ayında onlar Sovet Rusiyasından xahiş etmişdilər ki, Azərbaycanla olan mübahisəli məsələlərin həllində vasitəçi olsunlar, lakin Karaxan Sovet Rusiyasının və olsunlar, lakin Karaxan Sovet Rusiyasının və

fəktiki olaraq Ermənistan Respublikasının əlindədir. Azərbaycan bu əraziləri ələ keçirmək üçün öz hərbi hissələrini göndərməlidir, yeni həmin əsgerləri ki, onlar sovet hakimiyyətinə qarşı dayanırlar. Tatar (azərbaycanlı - C.H.) hissələrini ermənilərə qarşı göndərmək tamamilə yolverilməzdir və bu, böyük cinayət olardı.

Qeyd edilən vilayətlərə türklərin hücum etdiyi indiki vaxtda bu xüsusilə yolverilməzdir. Əgər bu hissələr ora göndərsə, türklər həmin dəqiqə əllərini Azərbaycanın müsəlman hissələrinə uzadacaqlar. Ümumiyyətlə, bu hissələrin məsələsi kifayət qədər mürəkkəb məsələdir. Onlar artıq üsyan qaldırır və türklərin yaxınlaşması bu meyli daha da gücləndirəcək. Ən yaxşısı onları İrana göndərmək olardı, lakin mən kifayət qədər məlumatlı deyiləm ki, indiki anda bunun mümkün olduğunu müəyyənləşdirə bilməmişəm. Bütün hallarda Azərbaycan əsgerlərini Azərbaycanın iddia etmək xəyalına düşdü, ermənilərin əlində olan vilayətləri almağa göndərməkdən söhbət belə gedə bilməz”.

Özünün dediyi kimi, Azərbaycanın daxili siyasəti haqqında az məlumatlı olan Çiçerin Bakının tələblərinin təmin olunmasının çox dəhşətli bir mənzərəsini cızdırdı. O yazırdı: “Digər yol bizim hərbi hissələr tərəfindən tutulmuş, qeyd edilən yerlərin Azərbaycana hədiyyə edilməsidir. Nərimanov bilavasitə bu kombinasiyanı nəzərdə tutur. Daxili siyasəti müsəlman kütlələrinin əhəmiyyətli hissəsi ilə kəskin ittifaca gətirib çıxarmış Bakının sovet hökuməti mübahisəli elan olunmuş yerləri kompensasiya kimi Azərbaycan üçün əldə etmək yolu ilə millətçi əhval-ruhiyyəli ünsürləri öz tərəfinə çəkmək istəyir. Bu kombinasiyanın sovet hissələrinin əli ilə edilməsi tamamilə yolverilməzdir. Bizim rolumuz tamamilə obyektiv və müstəsna dərəcədə qərəzsiz olmalıdır. Əgər biz bir millətin əleyhinə digər millətlə söykənsək, bu, bizim bütün Şərq siyasətimiz üçün fəali səhvə gətirib çıxarar. Hər hansı əraziləri ermənilərdən alıb və bizim əlimizlə onu Azərbaycana vermək bizim Şərqdə bütün siyasətimizə tamamilə yanlış rəng verərdi”.

Vəziyyəti süni şəkildə mürəkkəbləşdirən Çiçerin ondan çıxış yolunu Rusiya hərbi hissələri tərəfindən tutulmuş və yalnız sovetləşmədən sonra mübahisəli elan olunmuş ərazilərin Rusiya işğal rejiminə tabe edilməsi haqqında qərar qəbul edilməsində görürdü. Onun fikrincə, müvafiq əlverişli siyasi şərait yaranana qədər bu ərazilər nə Azərbaycana, nə də Ermənistanla verilməli idi.

Çiçerin məsələnin belə qoyuluşuna Ermənistanla müqavilə bağlamaq aləti kimi baxırdı. O yazırdı: “Yalnız hərbi status-kvo zəminində bizim Zaqafqaziyada sülh siyasətimizin həyata keçirilməsinin zəruriliyi naminə Ermənistanla müqaviləyə ümid bəsləmək olar. Bununla bağlı hamı deyir ki, biz indi oralarda hazırda əlimizdə olan ərazilərdən başqa yeni ərazilər tutmaqdan imtina etməliyik. Ermənistan Respublikası ilə biz nə qədər mümkünse tez müqavilə bağlamağa cəhd göstərməliyik”.

Georgi Çiçerin öz təkliflərinin bir hissəsini rəsmiləşdirə bildi və Qafqaz cəbhəsi Hərbi İncilab Şurasına göndərdiyi təlimatda o, Mərkəzi Komitə adından bildirdi ki, Ermənistanla Azərbaycan arasında mübahisəli sayılan ərazilərə heç bir Azərbaycan və ya erməni hakimiyyət orqanları buraxıla bilməz. Mübahisəli elan olunan ərazilər Azərbaycan əraziləri olduğundan və Azərbaycan hakimiyyət orqanlarının nəzarətində olduğundan bu qərar Azərbaycanın suveren hüquqlarına və ərazi bütövlüyünə kobud şəkildə müdaxilə idi.

Ardı var

ŞƏRƏF XAN BİDLİSİNİN «ŞƏRƏFNAMƏ» ƏSƏRİ KÜRD XALQININ TARİXİ MƏNBƏYİ KİMİ

Əvvəli ötən sayımızda

KÜRD TARİXSÜNASLIĞINDA «ŞƏRƏFNAMƏ» NİN ROLU

Kürdlərin ən qədim Asiya xalqlarından olması haqqında ilk məlumatı, Asuriya salnamələrindən və kitablarından (69, 49) başqa, eramızdan əvvəl IV əsrdə yaşamış böyük yunan tarixçisi Ksenofonun əsərində görmək mümkündür. O, özünün «Anabazis» əsərində kürdlərin yaşadığı ərazi və onların qoçaqlıqları haqqında məlumat verir.

Eramızdan əvvəl kürdlər haqqında daha ətraflı məlumat verən məşhur yunan tarixçisi və coğrafiyaşünası Strabon olmuşdur (69, 109). Sonralar isə Azərbaycan, İran, ərəb və türk mənbələrində kürd və Kürdüstan tarixinə aid az-çox məlumatlar verilir. Lakin bunların heç biri kürd tarixi üçün «Şərəfnamə» qədər əhəmiyyətli olmamışdır. Çünki onun müəllifi Kürdüstanı bir çox tarixçilərdən daha yaxşı tanıyırdı.

Bidlisi hələ vətəndən uzaqlarda olduğu zaman öz vətəni haqqında düşünür, onun hər bir hadisələrini diqqətlə izləyərək, ayrıca bir kürd tarixi üçün imkan axtarırdı. Məhz bu cəhətdən də bir çox tarixçilər haqlı olaraq onu kürd tarixçisi, əsərini isə yeganə kürd tarixi-dəyə qeyd edirlər. Bidlisinin «Şərəfnamə» əsəri ayrıca yazılan elə bir kürd tarixidir ki, o XVI əsrdən sonra kürd tarixşünaslığında elmi əhəmiyyət kəsb edərək, böyük rol oynamışdır. V.Velyaminov-Zernov həmin əsərin kürd tarixşünaslığındakı rolunu qeyd edərək yazır: «Kürdüstan tarixini ardıcılıqla verən və elmi əhəmiyyətə malik olan bu əsər 300 ilə (1596-1860) yaxındır ki, mövcuddur. O vaxtdan bəri Şərqdə elə bir əsər yazılmamışdır ki, onunla müqayisə edilə bilsin» (76, 11).

Görkəmli rus aliminin yüz il bundan əvvəl irəli sürdüyü bu müddəə hələ də öz elmi əhəmiyyətini itirməmişdir, çünki sonrakı tədqiqatlar kürd tarixi üçün «Şərəfnamə» qədər əhəmiyyətli olan başqa bir əsərin olduğunu hələ üzə çıxara bilməmişlər.

1850-1856-cı illərdə «Şərəfnamə»nin əlyazmasından istifadə edən rus şərqşünası Petr Lerx «Şərəfnamə»nin kürd tarixşünaslığındakı əhəmiyyətindən bəhs edərək yazır: «Paytaxtımızda toplanmış və alicənab monarxiyamız üçün əhəmiyyətli olan əlyazmalarından biri də kürd xalqının tarixinin öyrənilməsində gözəl bir mənbə sayılan «Şərəfnamə»nin əlyazmasıdır» (20, 5-6). V.F.Minorski kürd və Kürdüstan tarixi üçün əhəmiyyətli olan «Şərəfnamə»dən bəhs edərək yazır: «XVI əsrin axırı kürd əmirliklərinin tarixini və xəritəsini verən məşhur kürd salnaməsi ilə qeyd edilir» (22, 8).

Qeyd etmək lazımdır ki, V.F.Minorski kürd əmirliklərinin tarixindən bəhs edən birinci cildi düzgün olmayaraq salnamə adlandırmışdır. Halbuki mənbələrdə «Şərəfnamə»nin Kürdüstan tarixinə həsr edilmiş birinci cildi tam bir kürd tarixi, onun ikinci cildi isə xəbərlər məcmuəsi (105, 234) və yaxud salnamə kimi qeyd edilmişdir.

Almaniya Şərqşünası Herman Ette yazır: «Şərəf xan Bidlisinin «Şərəfnamə» və yaxud «Kürdüstan tarixi» əsəri kürdlərin tarixini öyrənmək nöqtəyindən çox qiymətlidir» (50, 291). A.Bukşpan qeyd edir ki, «Şərəfnamə» kürd tarixini öyrənmək üçün yeganə bir sənəddir (11, 57).

Fric öz əsərində «Şərəfnamə»nin kürd tarixşünaslığındakı əhəmiyyətindən bəhs edərək göstərir ki, «kürd bəyliklərinin həyat xüsusiyyətlərini təkcə müxtəlif millətlərin tarixlərindən öyrənmək kifayət deyildir, əsil məsələ kürdlərin özləri tərəfindən yazılan tarixə əhəmiyyət verməkdən ibarətdir ki, bu nöqtəyindən «Şərəfnamə» çox mühüm bir kitabdır (97, 82).

Beləliklə, bir daha məlum olur ki, «Şərəfnamə»dən istifadə edən Avropa şərqşünasları və alimləri XVI əsrin bu tarixi sənədini çox müsbət

qiymətləndirərək, onun kürd tarixi üçün rolundan lazımı qədər danışmışlar. Bununla əlaqədar olaraq M.Cəmil yazır: «Avropa alimlərinin etirafına görə «Şərəfnamə» çox qiymətli bir əsərdir. Lakin tarixin tədqiqi ilə məşğul olanların etinasızlığı nəticəsində son vaxtlara qədər bu əsər çox az dillərə tərcümə edilmişdir» (121).

Şərəf xan Bidlisinin «Şərəfnamə» əsəri təkcə Qərb müəlliflərinin deyil, həm də Şərq müəlliflərinin nəzər-diqqətini özünə cəlb etmişdir. Məsələn, Məhəmmədli Avni tərəfindən tərtib edilmiş və Seyyid Fərəculla Zəki əl-Kürdi vasitəsilə nəşr olunan «Şərəfnamə»nin Qahirə çapında deyilir: «Məqsəd kürd tayfalarının tarixini oxuculara çatdırmaq və onları Asiyanın bu mühüm şəxsiyyətinin (Bidlisinin – Ş.M.) tarixi ilə tanış etməkdən ibarət idi... Odur ki, «Şərəfnamə»nin ikinci cildinin nəşrindən hələlik sərf-nəzər olunur» (76, 117). Ümumiyyətlə, «Şərəfnamə»dən tarixi bir mənbə kimi istifadə edən müasir burjuva kürd tarixçiləri onun tarixşünaslıqdakı rolunu və əhəmiyyətini xüsusi ifadələrlə qeyd edirlər. Onlar «Şərəfnamə»yə müsbət qiymət verməklə bərabər, onun müəllifini ən məşhur şərqşünaslar sırasında qeyd edirlər (117, 120).

Şakir Xəsbak öz əsərində «Şərəfnamə»nin tarixşünaslıq elmində tutduğu mövqeyini qeyd edərək, onu kürdlər haqqında ətraflı bəhs edən ilk mənbə adlandırmışdır (80, 6).

Müasir İran tarixçisi R.Yasəmi öz əsərində «Şərəfnamə» müəllifini kürd alimləri sırasında qeyd edir (69, 135).

«Şərəfnamə»dən tarixi bir mənbə kimi istifadə edən sovet alimləri onun kürd tarixşünaslığındakı əhəmiyyətini və rolunu qeyd edirlər. Ə.Ş.Şamilov «Şərəfnamə» haqqında bəhs edərək yazır: «Şərəfeddin tərəfindən yazılmış «Şərəfnamə» XVI əsrin yeganə mənbəyidir» (31, 3). İ.P.Petrusevski «Şərəfnamə»nin müəllifini XVI əsrin yeganə tarixçisi adlandırmışdır (25, 305). A.Ə.Rəhmani öz əsərində «Şərəfnamə»nin XVI əsr Azərbaycan tarixi üçün gözəl bir mənbə olduğunu qeyd edir (28, 56). Ə.O.Əfəndiyev göstərir ki, «Şərəfnamə» bir çox qabaqkı mənbələri özündə əks etdirmişdir... Bu əsərdə XVI əsr Azərbaycan tarixinə aid maraqlı və hərtərəfli məlumat vardır» (33, 19).

M.B.Rudenko Şərəf xan haqqında qısa məlumat verdikdən sonra yazır ki, o, 1596-cı ildə özünün məşhur və tarixi əsəri olan «Şərəfnamə»ni yazmışdır (29, 115).

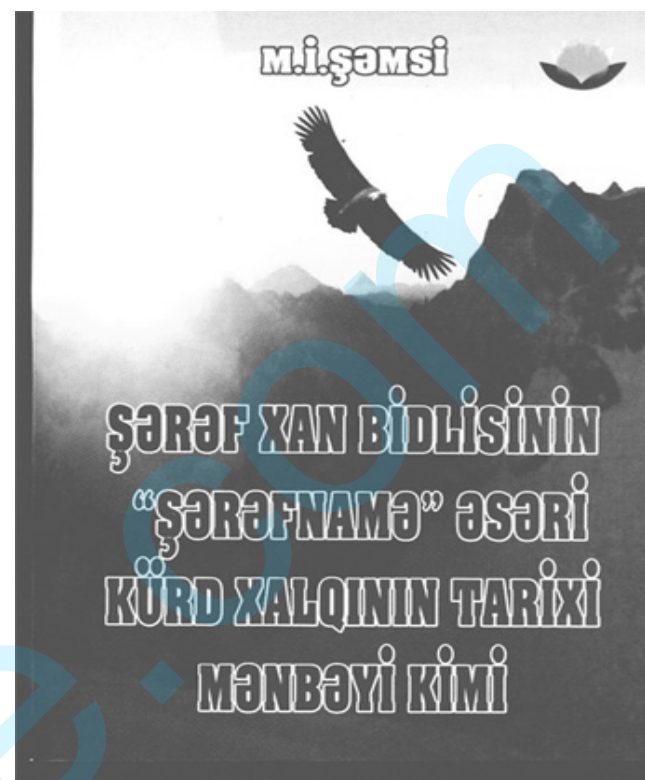
N.A.Xalfin göstərir ki, «Şərəfnamə» orta əsr kürd xalqının tarixi və mədəniyyəti üçün yeganə mənbədir (30). Amerika müəllifi Dana Adams Şmidt özünün «Cəsur adamlar arasında səyahət» adlı əsərində Şərəf xan Bidlisini XVI əsrin görkəmli kürd tarixçisi kimi qeyd edərək «Şərəfnamə» əsərinin əhəmiyyətindən bəhs etmişdir (134).

1956-cı ildə SSRİ EA tərəfindən nəşr olunan «Şərqi ədəbi abidələr xatirəsi» adlı kitabında deyilir ki, XVI əsrin axırında Şərəf xan Bidlisi tərəfindən yazılmış «Şərəfnamə» orta əsrlərin kürd tarixi üçün yeganə bir mənbədir (27, 18).

Bu qiymətli əsərin fars və türk dillərində olan əlyazmaları dünyanın bir sıra mərkəzi kitabxanalarında mövcuddur. Həmin əsərin bir neçə nüsxəsi Britaniya Muzeyində saxlanılır. Onun 1945-ci ildə Həsən bəy Yəzdi, 1669-cu ildə Həsən ibn-Hacı Məhəmməd Şirvan, 1816-cı ildə Əbdül Cavad Məhəmməd Tahir tərəfindən üzü köçürülmüş nüsxələrini göstərmək olar (133, 210).

S.Şedrin adına Leninqrad Kütləvi Dövlət Kitabxanasının fars dilində olan əlyazmaları şöbəsində M.Xanikovun kataloqunda «Şərəfnamə»nin əlyazması vardır. Həmin nüsxə 1836-cı ildə Məhəmməd Rza Səbrəli oğlu tərəfindən yazılmışdır.

«Şərəfnamə»nin əlyazmalarından bir nüsxəsi Vyanada. V.Velyaminov-Zernovun sözü ilə

desək, cənab D-r Bardda olmuşdur» (76, 22).

«Şərəfnamə»nin bir nüsxəsi də Paris Milli kitabxanasının fars dilində olan əlyazmalar fondunda saxlanılır (131, 304-05).

Alman şərqşünası Herman Ettenin yazdığına görə Şərəf xan Bidlisinin öz xətti ilə yazdığı «Şərəfnamə» əsəri İngiltərənin məşhur Bodleyan kitabxanasında saxlanılır (122, 291).

Qeyd etmək lazımdır ki, «Şərəfnamə» əsərinin əhəmiyyətini nəzərə alaraq, hələ fars dilində üzü köçürülməzdən əvvəl bu əsər ilk dəfə 1669-cu ildə Məhəmməd bəy ibn-Əhməd bəy Mirzə tərəfindən türk dilinə tərcümə edilmişdi. Onun həmin nüsxəsi də Britaniyadadır (133).

«Şərəfnamə»nin əlyazmalarından biri də 1858-ci ildə Mirzə Mahmud tərəfindən kürd dilinə tərcümə edilmişdir (29, 115). Daha sonralar isə onun əlyazmaları fransız, alman və ərəb dillərinə də tərcümə olunmuşdur.

«Şərəfnamə»nin Azərbaycan dilində olan tərcüməsi Azərbaycan SSR EATarix İnstitutunun elmi arxivində əlyazması şəklində saxlanılır. 1967-ci ildə onun rus dilində tərcüməsi (tərcüməni E.İ.Vasilyeva etmişdir) çapdan çıxmışdır (52, 145).

Yaxın və Orta Şərq xalqlarının tarixini özündə əks etdirən bu qiymətli əsər 1964-cü ildə İran müəllifi Məhəmməd Abbas tərəfindən yenidən tərtib edilərək geniş müqəddimə ilə çap edilmişdir (52, 145).

Bu göstərilən faktlar «Şərəfnamə» əsərinin tarixşünaslıqdakı rolunu və tutduğu elmi mövqeyini isbat etməkdən başqa, həm də müəllifi – Şərəf xan Bidlisinin tarixi bir şəxsiyyətə çevrildiyini aydın surətdə göstərir. Bir çox müasir müəlliflər kürd xalqının tarixi simalarından danışarkən Şərəf xan Bidlisinin XVI əsrin məşhur kürd tarixçisi olduğunu qeyd edirlər (32, 26).

Beləliklə, bir daha aydın olur ki, «Şərəfnamə» əsəri kürd və Kürdüstan tarixini özündə əks etdirən və elmi əhəmiyyət kəsb edən ayrıca bir tarix kitabıdır. Məhz buna görə də «Şərəfnamə» XVI əsrin axırına qədər kürd və Kürdüstan tarixi haqqında, eləcə də Azərbaycan, İran, Türkiyə və digər qonşu ölkələr haqqında məlumat verən başqa mənbələrdən daha qiymətli və faydalı bir əsərdir. Bütün bu cəhətləri nəzərə alaraq, onu XVI əsrin yeganə kürd tarixi və dövrün ən yaxşı mənbələrindən biri kimi qiymətləndirmək olar. «Şərəfnamə»nin rolu və əhəmiyyətindən danışarkən onun qonşu xalqların tarixi haqqındakı məlumatı da tədqiqatçıların nəzər-diqqətini cəlb etmişdir.

Ardı var

B'kênca Sînemê û Hemkê dilsotî
Hindek ji dîrokê me ya verotî
Serpêhatiyek me ya jê dotî
Naverok geşe wekî bizotî
J'bo yê d'me b'gehit eva me gotî

Biye awaza dev û bilwîlê
Hemik hey lolo û Hemik hey lê lê

L'hizar û pêncsed û heştîyê
L'mîrgeha behdîna li Amêdiyê
L'serdemê mîr Qubad begê duyê
J'dayik bû dastanek ya vîndariyê
Ya Hemkê hêja û Sînem spehiyê
Biye awaza dev û bilwîlê
Hemik hey lolo û Hemik hey lê lê

B'evînîne meydan û serdepik
Xoştivî û dengbêjê mîrî Hemik
Sînem ji mîrî ra dibîte xwîşik
J'bo Hemkê Sînem merem û berdilk
Vîna wan l'devê xelkî da qaçik

Biye awaza dev û bilwîlê
Hemik hey lolo û Hemik hey lê lê

Biye awaza dev û bilwîlê
Hemik hey lolo û Hemik hey lê lê
Cîhan her êk j'her neh stêrane
D'gel etarud û zuhre û merîxane
D'gel oranos û muşteriyane
Nibtun û piltun û zuhelane
L'dormandor rojê hemya gerryane

Biye awaza dev û bilwîlê
Hemik hey lolo û Hemik hey lê lê

Evro li cîhanê ne yê berêne
Heft hêbetyêt nwî l'gorepanê ne
Betra û Manşo û Dîwarê çînê ne
Peykerê Mesîh û Kulîzê ne
Tac mihel û Avahyêt şîşê ne

Biye awaza dev û bilwîlê
Hemik hey lolo û Hemik hey lê lê

Cîhan pêkhatî ye ji çar bajara
Yê pêgehiştî û yê aqildara
Ewê j'xo şerm û yê xoragira
Yê hol û nezan û neguhdara
Yê lewçe û pwîç û yê sextekara

L'dwîf van çar merca vêt biket xebat
Rênimayî û dwîfçûn û siza û xelat
Eger ne dê lê herifit kelat

Biye awaza dev û bilwîlê
Hemik hey lolo û Hemik hey lê lê

Berî zayînê bi pêncizar salan
Ta sedê bîstê gehîştyê cîhan
Pazde hizar ceng hatîne rwîdan
Çar milyar mirov yê bîne qurban
B'tinê pênc j'sedê tena biye jiyân

Biye awaza dev û bilwîlê
Hemik hey lolo û Hemik hey lê lê

Not j'sedê mirov bi nesaxîne
Tirs û dudilî û çavçinokîne
Xoperêsî û kê mîr şîyanîne
Bawer b'xo nebûn û nedarîne
Leqleqokî û perîşanîne

Biye awaza dev û bilwîlê
Hemik hey lolo û Hemik hey lê lê

L'dwîf gotinê zana û yasa jiyânê

Hemik û Sînem

Bekrok ketine belbele û têkdanê
Mîrî jî zanî bi vê rwîdanê
Hemik hinarte Akrê l'zîndanê
L'kela Bêsusê l'eşkencedanê
Lê dest neberda ji Sînem xanê

Biye awaza dev û bilwîlê
Hemik hey lolo û Hemik hey lê lê

Bihare û rwîbar pêla l'ser pêlê
Gul şîlê sor d'kin li berê swîlê
Bişêş pîr xemle l'hindav nihêlê
Kewalê kwîvî l'garey l'guhnelê
Ya te vegêrray hemya guhê lê

Biye awaza dev û bilwîlê
Hemik hey lolo û Hemik hey lê lê

Hemik helbestvan û awazdaner
Dengbêjek hêjayê evîn perwer
Ew evîndar û Sînem bo dilber
Mîrê lê vekujit jiyân û huner
Ji bo b'kovandin xelk û dar û ber
Biye awaza dev û bilwîlê
Hemik hey lolo û Hemik hey lê lê

Sêzde milyar sal lgerdûn pêkînan
şêş milyar sale hetav hatye dan
Erd berî çar milyon sal û nivan
Nîvmilyar sale ruwek xudan giyan
Qarmilyon sale lmirovî jiyân

Biye awaza dev û bilwîlê
Hemik hey lolo û Hemik hey lê lê

Pênc qunax l'jînê êk l'dwîf êkê ye
B'kumuna pêşyê û bendewaryê ye
Ya çandinê û sermayedaryê ye
Dumahîk bi navê suşyalistyê ye
Lê evro b'navê cîhangêryê ye

Biye awaza dev û bilwîlê
Hemik hey lolo û Hemik hey lê lê

Cîhan sê oqyanus û pênc kîşwer
Pêncsed milyon kîlometir pîver
Reng sipî û qehwayî û reş ûsor û zer
Diwazde olêt herdem d'gelêk b'şer
Heştêsed û şêst ezmanê jêk veder

Biye awaza dev û bilwîlê
Hemik hey lolo û Hemik hey lê lê
Ji baweriyêt vegirtî cîhan
Li wan qonaxêt gihorî jiyân
Her hemî çûn û d'çin berev neman
Egera serekî rêberêt wan
Nahêlin l'ser wan b'xo bên b'kar înan

Biye awaza dev û bilwîlê
Hemik hey lolo û Hemik hey lê lê

Raste pare ne ji peristgehane
Belê peristina hemî gelane
Her bê pesaport l'tev deverane
Egera serekî ya cengane
Cîhan pê aloz û sergerdane

Biye awaza dev û bilwîlê
Hemik hey lolo û Hemik hey lê lê

J'bo man û parastina rizgariyê
Divên zana û dana b'ken serdariyê
Nezan û tembêl b'ken guhdariyê
Lê ger kore ketin pêşahiyê
Karwan berev bive û heldêriyê

Biye awaza dev û bilwîlê
Hemik hey lolo û Hemik hey lê lê

Ne b'dirêjîyê û ne bi qelewiye
Kes b'dest na'înit kesayetiye
Ji blî helwîst û dan qurbanîyê
Rêzgirtin negehite şelafiyê
Raşkawî negehite bê rêziyê

Biye awaza dev û bilwîlê
Hemik hey lolo û Hemik hey lê lê

Azadî hîvî ya mirovane
Dirwîşm û armanca bindestane
Serpîşka hemî evîniyane
Bêy wê jîn bo mirovî zîndane
Bi daxve ne ji hejî hemî kesane

Biye awaza dev û bilwîlê
Hemik hey lolo û Hemik hey lê lê

J'bo her bawerya l'cîhanê helat
B'gehte armancê û bibite desthelat

Ewê azad ne yê l'nav zîndanê
Çi l'mala xo bit çî l'girtîxanê
Ger b'xo bo xo nedit birryardanê
Dujmin bo d'dit birryara nemanê

Biye awaza dev û bilwîlê
Hemik hey lolo û Hemik hey lê lê

Eve peyveka êkê zanaye
Mirov perwerdê sê bingehaye
Mal û xandîgeh û komelgaye
Ger d'rizgar nebin eve belaye
Ew kes nesax d'bit yê aşkeraye

Biye awaza dev û bilwîlê
Hemik hey lolo û Hemik hey lê lê

Her tiştêkê hey wek wî bibîne
Kurtyê û dirêjyê pêve ne'îne
Başya û xirabya bihelsengîne
Ne wekî te b'vêt bigogirîne
Dîrokê şerm û tirs j'kesê nine

Biye awaza dev û bilwîlê
Hemik hey lolo û Hemik hey lê lê

Hîngê mezin û navdare rêber
B'kiryar yê birryar bawerî perwer
J'kevlê xoperêsyê çûbite der
Xudan mezin û mişe cemawer
Mezin kirbin hevkar û dewrûber

Biye awaza dev û bilwîlê
Hemik hey lolo û Hemik hey lê lê

Heçya navê wê berpirsyarî ye
Mezinî nîne xizmetkarî ye
Kanê çend pile bilindtir biye
D'gel yê d'bin xoda ho cudahî ye
Barê wî girantir lê hatî ye

Biye awaza dev û bilwîlê
Hemik hey lolo û Hemik hey lê lê

J'mêje zanayî înyaye ziman
Serkeftinê hene gelek qehreman
Belê bo ketnê gotye bê guman
Zarwek bîjî ye diketin giryan
Qet kesek nîne xo lê b'kit xudan

Ardî var

Qafqaz Düyünü və Kürd Problemi

Keçən həftə Qaradənizdə "Barış" məsələsi müzakirə edilən bir toplantıda Rusiyadan iştirak edən natiq; "İnquşetyada keçən il, Rusiya Ordusunun rəsmi rəqəmlərinə görə 326 adam öldürülmüşdü. Bu, çox ağırdır və böyük bir rəqəmdir" deyə xitab etdi.

Həqiqətən də elə... Mənim xalqımın bir qisminin də yaşadığı Şimali Qafqaz ölkələrində ölkə müstəqilliyinin ilkin çağlarından əziyyət çəkdi və hələ də əziyyət çəkməyə davam edir.

Ölməyə və öldürməyə andlı tərəflər, bir-birləriylə zidd düşüb dayanır.

Кавказский Узел (<http://www.kavkaz-uzel.ru>), yəni Qafqaz Düyünü adlı internet saytında məlumatlar daha da təəccüblü. Şimali Qafqazlar daxilində, 2011in ilk 11 ayı boyunca 1205 adam ölmüş. Dağıstan, bölgənin ən çox can itkisi yaşanan yeri amma Rusiya tərəfindən "gündəmə gətirilən" Çeçenistanda ölü sayı baxımından ikinci sırada...

Qafqazlardakı qarşıdurmaların dinamikləri, xüsusilə bu gün üçün, Türkiyədəkindən çox fərqli. İslami hərəkatların oynadıqları rol, rəsmi təşkilatların yerlərdə yox olması kimi xüsusiyyətlər, Kürd Problemi və "Qafqaz Problemi"ni bir-birindən çox fərqli edir.

Qafqaz Problemi, 18- ildən bəri sürür. Qarşıdurmanın da, Sovetləşdirmə, Ruslaşdırma söylərinə, adını hər nə qoysanız, "standartlaşdırma" söylərinə qarşı yerli xalqların öz şəxsiyyətini ortaya qoyduğu bir mübarizədir ki, mərkəz isə öz gücünü, öz başındakı şəxsiyyəti qəbul etdirmək

Sezin Öney

işini aparır.

Qafqazlarda, yerərdəki münəfişlərdə irəli sürülən şəxsiyyət, əsrlər boyudur məzmun dəyişdirir. Eyni şəkildə, mərkəzin qəbul etdirmək istədiyi 'şablon' da...

Kürd Probleminə "Qafqaz eynəkləriylə" baxsaq, mövzunun regionallığını və budaqlanıb budaqlandığını, problemin içində davamlı yeni cəbhələr açdığını bəlkə daha yaxşı görə bilirik.

Bu gün Qafqaz Probleminin ürayındakı Çeçen Döyüşü, unudulmuş bir qarşıdurma. Halbuki, içdən içə Rusiyani mədəni və maddi şəkildə çökdürən təməl faktor bu döyüş.

2003 - cü il də, Çeçenistanda edilən bir ictimaiyyəti araşdırma təəccüblü nəticələr ortaya qoyurdu. Sorğunu aparan Rusiya QHT dən birinin ünvanladığı "Çeçenlər, nə səbəbə Rusları öldürmək istəyir?" sualına, iştirakçıların

yüzdə 69 %, "Rusiya təhlükəsizlik qüvvələrinin dəhşətlərindən qaynaqlanan intiqam duyğuları" deyə cavab vermişdi. Yalnız yüzdə 8 % bu sualı, "Çeçenistan azadlığı üçün" deyə cavablandırmışdı.

Eyni araşdırmada, "Çeçenlər, ayrı bir dövlət qurmalı" sualına da, "Çeçenistan, Rusiyanın bir parçası olmalı" deyənlər, yüzdə 78 % təşkil etmişdir ki, buda sorğunun Rusya tərəfinin aparmasının rol oynadığını göstərir. Bir çoxları öz gələcək təhlükəsizlikləri naminə belə bir cavab versədə 61 % ancaq daha avtonom olmalı" şərhində ortaya qoymuşdu.

Çeçen Döyüşü, Rusiyanın daxilində həll edə bilmədiyi bir problem olmaqda hələ də davam edir. Dmitri Trenin, 2003-ci il də yazdığı kimi "Çeçen Döyüşünün təhlil edici, qütbləşdirici, bezdirci, gəmirici, korlayıcı təsiri, Rusiyanın çevrilməsinin önündəki ən böyük maneədir".

Türkiyənin də, həqiqətən çevrilə bilməsi, müsbət mənada dəyişə bilməsi, Kürd Probleminin həlli yoluna girməsinə bağlı.

Baş nazir Erdoğan, Kürd Probleminin həlli üçün, barış istiqamətində qərarlı bir rəftar sərgiləyə, bəlkə də Türkiyənin Qorbaçovu olacaqdı. Erdoğan, bu yolu seçmədi. Lakin, seçkilər bərabərdir demokratiya olmasa da, bu gün Rusiya xalqı, səs vermək yoluyla, sarsılmaz kimi görünən Putinin iqtidarında bir çat açdı. Problemlərin həll edilməz buraxılması, son da seçicinin bağışlamadığı bir şey.

Kürd Problemi, həll edilmədikcə

sürətlə ictimailəşir. Nadire Mater, toplanan, qadağan edilən Məmmədin Kitabının ön sözündə, belə bir təxmini hesablamaya verilib: "Rəsmi məlumatlar olmadığı üçün, təxmini hesablamalara görə 1984 - cü il dən bu yana bölgədə əsgərlik xidməti edən gənclərin sayı aşağı yuxarı 2,5 milyona çatır. Ailələriylə birlikdə 15 milyona yaxın insan deməkdir bu. Türkiyə əhalisinin yarısını bu say aşır".

İnquşetyada 326 adamın ölümündən bəhs edirik "can yandırıcı" məsələ olaraq da, bu il Türkiyədə Kürd Problemi səbəbiylə daha çox insan həyatını itirdi. Onlarla ildir qarşıdurmalarda iştirak etmiş ordu mənsuablarının, zəruri əsgərlik xidmətləri səbəbiylə döyüş içində iştirak edənlərin necə təsirləndiyini bilmirik. Ordunun içində də, bir bezginlik olduğu qəti. Kənar yandan, qarşıdurmaların sürməsində, xüsusilə gənc nəsillərin intiqam duyğuları ilə "mübarizə aparması" böyük rol oynayır.

Yenə, Qafqaz Probleminə dönsək, bölgə ölkələrindən barış üçün baş yoranlar, "Bu gün, 'orta qurşağ' sayıla biləcək bizlərin artıq nəslə tükənir. Biz, Qafqazlar, Qaradəniz xalqları, Avrasiyanın insanları olaraq ortaqlaşdırılan ortaqların bir tarixi vardır. Heç bir şey olmasa, Sovetlər təcrübəsinin ortaqlığı vardı. İndi, arxadan gələn nəsilləri birləşdirən bir yapışqan yox. Bu səbəblə, onların arasında radikallaşma meyli çox daha çox" deyirlər. Bu vəziyyət, Kürd Problemi üçün də etibarlı.

www.kurdistanpost.com.

Sezin Öney

Çevirəni: Kurdo Kurdistanı.

Nofel Ədalət

* * *

Çadıra gələn gələn gəlin.
Gəl, qədəminə qurban.
Ehtiyaclar içində susan, dilinə qurban.
Çadıra gələn gəlin,
Oğul gözləyir səndən,
Şoran düzlərdə göyərən qaçqın evi.
Çadıra gələn gəlin.
Oğulun oğul olması.
Bu məğlub ataların.
Yurdunu geri almalı.

YAŞADIM

Əlimlə sevincin məstlik camını,
Çəkib gözlərimə Çəkib yaşadım.
Kor oldum dünyanın pisliklərinə.
Qəlbimə sevgilər əkib yaşadım.

Hey qacdım qismətdən məni haqladı.
Mən çəkdim əlimi sıxıb saxladı.
Mənim əzabımı görənlər ağladı.
Ömrümü yollara töküüb yaşadım.

Dağın zirvəsindən qopan daş oldum.
Qayalar icində min talaş oldum.
Duyumsuz daşlara həmsirdaş oldum.
Sirimi daşlara büküb yaşadım.

Hər addım başında didilər məni.
İzlədilər məni,güdümlər məni.
Ömür yollarımı Kənkənlər kimi,
Dişim,dırnağımla söküüb yaşadım

Ürək sındırmadım ürək bağladım,
İtən hər günümə mən yas saxladım,
Özüm öz içimdə coşub çağladım.
Özüm öz icimə çöküb yaşadım.

DAŞ QOYMAYIN MƏZARIMIN BAŞINA.

Daş qoymayın məzarımın başına.
Ömrüm boyu başı daşlı olmuşam.
Heç olmasa rahat yatım məzarda.
Bu dünyada gözü yaşlı olmuşam.

Göz dağına çevrilməsin baş daşım.
Məzarıma örtük salsın buludlar.
Qəbrim üstə gəlib-gedən olmasın.
Orda məni afətimdə*ovudar.

O dünyada ölüm yoxdu,əzizim.
Ölüm qalar bu əfsanə dünyada.
Daş qoymayın məzarımın başına.
Birdən ölüm güc eyləyər onada.

Daş qoymayın daş hörməyin üstümə.
Ruhum sizi hər addımda qınqyar
Mən diriylən gömülmüşəm torpağa.
Daş qoymayın ölüm məni tanıyar.

Bu dünyada ağlayanım olmadı.
O dünyada yas tutacam özümə.
Ay ,sevənim,günahlara bələni.
Tərsə durma söylədiyim sözümə.

HƏR GÜN YOL GEDİRƏM.

Hər gün haqqa doğru.
-bir addım yol gedirəm.
Bu həyatdan qopmaq üçün.
Bir təsəlli tapmaq üçün,
Tələsirəm.
Fəqət artıq yürüməyir ayaqlarım,
Bircə addım yol gedirəm.
Bircə addım !
Bu yoldan dönə bilmərəm.
Yaradanın yolcusuyam.
Bu yolda büdrəmirəm,

Bircə gündə ləngimirəm.
Bircə addım dala qalib,
-gözləmirəm sabahımı.
Buna qadir deyiləm mən.
Ya tələsəm ya gec qalam.
Bacarsaydım tələsərdim,
Həqiqətə çatmaq üçün,
Bu dünyanın təsəllisin,
-o dünyada tapmaq üçün.
Hər gün qəbrimə bir addım yol gedirəm.
Uzaqdan görsənir məzarım.
Önündə durub biri,
-yaş axidir gözlərimdən.
Tələsirəm catam ona,
Deyəm:
-bədi,
kimsən mənə ağlayırsan.
Haqqın varmi ağlamağa ?
Catmirəm,
-deyə bilmirəm.
Arzum gözümdə donub
-boğur səsimi icimdə.
Əlim uzalı qalır.
Catmirəmki,catmirəm.

ANAM MƏNİ BÖYÜTDÜ.

Laylasında yatırıb siğal çəkdi saçıma.
Bir an qorxunc yuxular salmayaraq yadıma.
Qəhrəmanlıq dastanı uyduraraq adıma.
Anam məni böyütdü...

Xoşbəxtlik taleyimi arzusunda o duyub.
Ömür-gün yollarımda silinməz izlər qoyub.
Yolumda əzablardan demədi könlüm doyub.
Anam məni böyütdü...

Gənclik libasin versin versin deyə gəlinə.
Oğul toyu büsəti,xına yaxsin əlinə.
Oğul ya şəhid ola,ya dönə yurd yerinə.
Anam məni böyütdü.

Qürbət eldə yaşadı qardaş bacı dərini.
Həyat vaxtsiz aparır o dünyaya mərdini,
Dözdü dərnlərə,dözdü basib oğul səbrini,
Anam məni böyütdü.

* * *

Dərdin alan olmasa,
Yada salan olmasa,
Haqqın yerin bulmasa,
Düz adamı ağladır.

Ötmək çətin nadanı,
Sevincə şər qatanı,
Mələk kimi adamı,
Bəzən nadan ağladır.

Şərin felinə uyub,
Haqqın gözüni oyub,
Hər dən yalana uyub,
Düz adamı ağladır.

Baxcan bar yetirməsə,
Gül çiçək bitirməsə,
Xoş ovqat gətirməsə,
Yaz adamı ağladır

ÖZÜMƏ

Allah, ömrü bitirəydin,
Ya arzuma yetirəydin.
Məni bir daş gətirəydin,
Məni şair eden yerdə.

Diləyimin üzü kəmdi,
Sevincimin gözü nəmdi.
Ömrüm qəmlərə bələndi,
Sevgi nədir bilən yerdə.

Sirrini bilə bilmədim,
Ürəkdən bilmədim.
Allahım, öl bilmədim.
Bu dünyaya gələn yerdə.

Kırgızistan Kürdleri

Sürülenler üzerindeki bu sıkıyönetim uygulaması 1956 yılına, Stalin'in ölümünden sonra iktidarda yaşanan kısmi yumuşama dönemine kadar devam etmiştir. 28 Nisan 1956'da, SSCB parlamentosu kararıyla bu uygulama kaldırılmıştır. "Gulxanim, İskender, Xelîl, Nîgar û Memo rêda mirin. Wê paîzê û wê zivistanê qira xelkê hat" ("Gülxanim, İskender, Halil, Nigar ve Memo yolda öldüler. O sonbahar ve kışın katılduk")

Bir Kırgızistan Kürdüne bugününden dününe uzanan tarihi sorduğunuzda anıları ortalama bu sözlerle başlıyor.

Orta Asya'ya sürgününden 60-70 yıl geçse de anlılar çanlı, acılar taptaze. Sanki her şey dün yaşanmış. Hiçbir şey hafızalardan silinmemiş, kimse unutulmamış. Ne soğuktan donup nefesi kesilenlerin son kelimeleri, ne açlıktan ölenlerin gözlerindeki o tanımsız hüznün...

Kafkasya'daki köylerini, yaylalarını, bahçelerindeki elmanın, eriğin, armudun tadını bile unutmamışlar.

yıl

1937

Sürgün...

Üç saat içerisinde apar topar belirsizliğe sürgün edilen kurulu köylerin, ağır ellerin anıları nasıl olur sizce? Rengi koyu, sözü titreşimli, bakışı sonsuz, kelimesi "ah"lı, "of"lu. Yüz yıl geçse de unutamazsınız. Kırgızistan'daki sürgün Kürdleri unutamıyor işte.

Sürgünün yabancıları değildi Kafkasya Kürdleri. Yüz yıllardan beri her çeyrek asırda en az bir defa yaşadıkları kaderdi. Ancak bu ayrı bir sürgün olmuştu. Belirsizliklere sürgündü bu. Kimse nereye ve ne için sürüldüğünü bilmiyordu...

Sonuçları da vahim oldu. 1944'un Kasım ayında Gürcistan'dan sürgün edilen yaklaşık 92 bin Kürd, Ahıska Türkü ve Hemşin'in 1948 yılın Haziran'ına kadar 14 bin 894'ü dünyaya veda etmişti, sürülenlerin % 11.8'i yani. Resmi rakamlar böyle diyor. Gerçekte ölenlerin sayısının ne kadar olduğu hiçbir zaman bilinmeyecek. Yumuşak abuhavalı Ağrı vadisinden yük trenlerinde taşınarak Orta Asya bozkırlarının soğuğuna yakalanan Kürdlerin çoğu "ölüp kurtulmayı" arzuluyorlardı zaten. Sürülenlerin yarısından fazlası yoldayken hastalanmıştı. Hiçbir tıbbi hizmet yoktu, günde onlarca insan ölüyordu.

Bir de ayrılık var. "Ayrılık ölümden beterd" derler ya. Ayrılıktan da beter bir şey var mı? Bunu Kırgızistan'ın Talas yöresindeki yaşlı bir sürgünzedeye sordum.

Talas'lı Kürdler.

Bu bölgede 5 bine yakın Kürd yaşıyor.

"Bilinmezlik!" dedi. Tek kelimeyle böyle yanıt verdi. "Bir de ayrıldıklarınızın mezarlarını bir daha ziyaret etme umudunu ebediyen yitirmiş olasın" diye ekledi. Sonra da yüzünün derin kırışları arasında kaybolan gözyaşını silmek için elinin arkasıyla yüzünü sıvazladı. Bildik bir manzara. Bütün anılar da böyle biter sürgün evlerinde.

Kırgızistan Kürdleri arasında 70 yıl içerisinde beş-altı defa sürgün yaşayan ailelerle sık sık karşılaşsınız. Yüzüne yaklaşan, bilinmezliği her şeyden ağır bulan hem sohbetimin ailesi, 20. yy.ın başlarında Azerbaycan'dan Kuzey Kürdistan'a kaçmış, birkaç yıl sonra yeniden Serhed bölgesinden Azerbaycan'a sığınmış, 1918'de Serhed'e dönmüş, 1926'da "Roma Reş"ten kaçarak Ermenistan'a geçmiş, 1937'de Kırgızistan'a sürülmüş, 40'lı yılların sonunda Ermenistan'a geri dönmüş, 1989'da oradan Azerbaycan'a kaçmış, 1990 ortalarında yeniden Orta Asya'ya dönme zorunda kalmış. Ben kendisine "bu bir nesil kaybı, bir beyaz jenositir" dedim. Yaşlı adam anlamadı galiba. "Zulme, gûrê min, zulme!" ("zulümdür, oğlum!") dedi. Ben dıştan, buz gibi bir tanımlama yapmıştım. O ise yaşadığının ismini koymuştu: ZULÜM!

ZULÜM

Seyh Ramazan Seyidov

"Atlarımın mezarı Kürdistan'da, babam ve annemin ki Azerbaycan'da, iki kardeşim Ermenistan'da gömülmüş, tek kız kardeşimiz sürgün vakti trende öldü, cenazesini askerler aldı götürdü, hangi memleket olduğunu bile bilmiyoruz, oğlum Rusya'da öldü, orada da toprağa verdiler, biz kendimiz de burada Kırgızistan'da. Bu yaşıma kadar kimsenin mezarını ziyaret edemedim. Bu, zülüm değil de nedir?"

Kürdler, 1937'de Nahçıvan ve Ermenistan'dan Kazakistan ve Kırgızistan'a, 1944'de Gürcistan'dan Kazakistan, Özbekistan ve Kırgızistan'a sürüldüler. Bir de Kafkasya içerisinde yaşanan sürgünler var.

Sürülenler yalnızca Kürdler değildi. Her dört taraftan ideolojik düşmanlarla kuşatılmış genç Sovyetler Birliği, Japonya'dan Avrupa'ya, oradan Ortadoğu'ya dek uzanan sınırlarında güvenlik yaratmak gerekçesiyle sınır boylarında yaşayan, sınırın diğer yakalarında "etnik akrabaları" bulunan halkları "güvenilmez unsurlar" olarak ülkenin içlerine doğru sürme politikasını hâla 20'ci yılda benimsemişti. 20. yılların toz-dumanı içerisinde büyük bir dünya devleti kurmak için çırpınan Moskova, "küçük insanların" acılarına aldırış edecek durumda değildi. İlk olarak Tver kazakları 20'ci yılda sürüldü. 1933'te göçebe Kazaklar, 1935'te Finler, Polonyalılar ve Almanlar sürüldüler. Ardından Kürdler ve diğer halklar...

1937 SÜRGÜNÜ

Sıra Kürdlere 1937'de geldi. 1937 yılı Sovyetler Birliği tarihine aşırı despotluğun, sayısı milyonlarca hesaplanan iç katliamların başlangıcı olarak geçmiştir. SSCB çapında

yüz binlerce aydın, ileri görüşlü insan "halk düşmanı" ismiyle damgalanarak hapse atılmış, Sibiry'a sürgün edilmiş ve kurşuna dizilmiştir. 1937 kasırgasında birçok diğer uluslar gibi Kürdlerin payına toplu biçimde sürgün edilme düşmüştür.

1937 yılının sonbaharında Ermenistan'ın Türkiye'yle sınır boylarında ve Nahçıvan'daki onlarca Kürd yerleşim birimi askeri birliklerce kuşatıldı. Önce tüm erkekler tutuklandı. Kadınlara ve yaşlılara uzun yolculuğa hazırlık yapmak için çok kısa bir zaman verildi. Yol için sadece en acil ihtiyaç eşyalarını alma izni tanındı. Önce cemsellerle kadın, yaşlı ve çocukları, sonra ise gözaltında tutulan erkekleri tren istasyonlarına getirdiler. Birkaç saat sonra yük trenleriyle Orta Asya ve Kazakistan'ın bozkırlarına doğru bir ölüm yolculuğu başladı.

Kürdlerin sürülmesi planı Moskova'nın 7 Temmuz 1937 tarihli bir kararıyla hayata geçti. Bu kararda Ermenistan ve Azerbaycan'ın sınır boylarında yaşayan 1325 Kürd'ün Kazakistan ve Özbekistan'a sürülmesi öngörülmüştü.

Sürgün Kasım ayında gerçekleşti. Kürdler genellikle Kazakistan ve Kırgızistan'a sürüldüler. Kazakistan arşivlerinde korunan 9 Kasım 1938 tarihli bir belgeye göre 1937 yılının son baharında Kafkasya'dan bu ülkeye 1121 Kürd ve Ermeni ailesi göçertilmişti.

Ancak elde olan bölük pörçük belgelerden 1937 yılında kaç Kürdün sürüldüğünü net bir biçimde öğrenmek mümkün değildir. Sürgün Kürdleri bu rakamı binlerle, on binlerle ifade ediyorlar.

Yoldaki işkencenin dışında, sürgünün ilk yıllarında sürgün bölgelerindeki sert doğa koşullarına uyum sağlamakta zorlanan, aç susuz, üstelik üzerlerinde "siyasi sürgün" yafatası olan Kürdlerin neler çektiğini dinlemek ve anlatmak hiçte kolay değildir...

Kafkasya'dan Kırgızistan, Özbekistan ve Kazakistan'a ikinci Kürd sürgünü 1944'de gerçekleşir. Yine Kasım ayında, sonbaharda. Yolda ve ıssız bozkırlarda yüzleştikleri, soğuk, açlık ve ölüm oluyor.

1944 sürgünün senaryosu 1937'dekinin aynısı ama koşullar bu sefer daha ağırdır. Gene gecenin geç saatlerinde askerler aniden Kürd köylerini kuşatır. Toparlanmaları için üç saat zaman tanınır. Her aileye yalnız 1000 kg. ağırlığında eşya götürmek izni verilir. Bu sefer çok fazla erkeği tutuklamak icap etmiyor. Zaten erkeklerin yarısından fazlası savaş cephelerinde Alman faşizmine karşı çarpışmaktadır. Erkekler faşizme karşı ölüm-dirim mücadelesi verirken, aileleri Orta Asya bozkırlarına soğuk, açlık ve ölümün kucağına atılıyor...

Ardı var

Hesen Hecisileman

Berevoka helbestvan Hesenê Hecîsilêmanê "Axîna dil" li Qirgizistanê, li weşanxane "Niştiman"ê ku ji aliyê Bariyê Refo û Hejarê Şamil de hatiye vekirin, ronahî dît.

"Axîna dil" berevoka helbestvan Hesenê Hecîsilêmanê çaremîne. Vê berevokê da helbestên wiye lîrîkî û welatparêzî cî-war bûne, kîjan ku bi zimanê Kurdiyî paqij va hatine sêwirandinê. Heta niha pirtûkên wî bi navên "Dilê min", "Hesreta welat", "Riya emr" hatiye weşandin.

Hesenê Hecîsilêman, ku navê wî ye rastî Hesenê Mihê Hecî Silêman e, di sala 26'ê mijdara 1951'ê de, li gundê Taytanê nehîya Araratê, li Komara Ermenistanê ji dîya xwe bûye. Bavê wî Eylazê Mihê Hecî Silêman, di nava êla xwe de dengbêjî kiriye. Dema Hesenê Hecîsilêman çar salî bûye, bavê wî diçe ser dilovanîya xwe. Dayika wî Fatima Mihemed bi çetinahî pênc zarokan xweyî kirine û dane xwendinê. Fatima Mihemed jineke gelekî aqil û xebatkar bûye. Him jî di nava gundê ku ew lê diman de çîrokbêja eyan bûye. Dema Hesen biçûk bûye, dayika wî jê re metelok, meselok, çîrok û kilam vegotine. Dîya wî Fatima Mihemed di dilê Hesen de hezkirina ber bi wêjeyê çandîye. Hê dema ku wî di dibistanê de dixwend helbest û serhatîyan nivîsiye. Piştî ku dibistana navîn diqedîne, di sala 1971'ê de tê qebûlkirin ji bo Înstîtûta Êrîvanê ya pedagogî, ser navê Xaçatur Abovyan. Hesenê Hecîsilêman, vê Înstîtûtê di sala 1975'an de diqedîne. Dema ku Hesen di Înstîtûtê de dixwîne, helbest û serhatîyên wî di rojnameya "Rîya Teze" û "Sovyet Ermenistanî" de bi zimanê kurdî û azerî tene weşandin.

Di sala 1975'an de Hesenê

Hecîsilêman li gundê Şîrazlûyê nehîya Araratê dibe mamosteyê (dersdarê) zimanê kurdî. Di wê dibistanê de koma folklorê ya xwe afirandinê û şanoyê çêdike. Ew heta sala 1989'an di dibistanê de weke mamoste dixebite. Di sala 1989'an de dema ku li ser Qerebaxa Çîya şerê nav ermenî û azerîyan dertê, ew mecbûr û neçar dimîne ku ji cî û warê xwe bibe. Di

Axîna Dil

sala 1989'an de zivistanê tê Qazakistanê û di bajarê Almatê de cîwar dibe. Li vî bajarî ew dîsa dibe mamosteyê zimanê kurdî. Ji sala 1992'an hetanî sala 1998'an dibe rojnamevanê rojname "Kurdistan" û kovara "Nûbar"ê. Ji sala 1998'an hetanî roja îroyîn weke redaktorê rojname "Kurdistan", niha navê vê rojnameyê "Jîyana Kurd" e, dixebite. Helbest û nivîsên wî di gelek kovar û rojnameyên Rûsya, Tirkîyê, Qazakistan, Almanya, Ermenistan û Azerbeycan'ê de hatine weşandinê.

Hesenê Hecîsilêman cara yekem di sala 1995'an de berhevoka xwe ya helbestan bi navê pirtûka "Dilê Min" dide çapkirinê.

Di sala 1996'an de pirtûka xwe ya duyem bi navê "Hesreta Welat" dide weşandinê.

Hesenê Hecîsilêman ji sala 1994'an hetanî roja îroyîn endamê Nivîskar û Rojnamevanên Yekîtiya Qazakistanê ye.

Hesenê Hecîsilêman niha jî bi heweseke mezin, bi dil û can dinivîse û diafirîne. Di Navenda Çanda Kurdên Qazakistanê de xebateke mezin bi rê ve dibe. Ew endamê Rêveberîya Navenda Kurdên Qazakistanê ya "Berbang" e. Di navendê de weke edîtorê rojnameya "Jîyana Kurd" kar dike û di heman demê de jî mamostetîya zimanê kurdî dike.

Di bihara sala 2004'an de ez û Hesenê Hecîsilêman bi hev re xebitîn. Xebata me nêzîkê 4 mehan berdewam kir. Em bi hev re di kovara "Nûbar"ê de dixebitîyan û her wiha ji bo karê du pirtûkên hînbûna "Zimanê kurdî", ku me wê demê ji bo dersdayîna zarokên kurd amade dikir, gelek alîkarîyeke mezin dabû min. Di xebata du pirtûkên hînbûna zimanê kurdî de zehmetîya herî mezin, nasîna devokê kurdên me yên li Asya Navîn dijîn û nasîna zargotina wan bû. Di vî milî de Hesenê Hecîsilêman alîkarîyeke mezin da wê xebatê.

Her wiha gelek gotûbêjên me pêk hatin wê demê, bi taybet li ser helbestên wî. Bi rastî jî derfeteke mezin li pêş min bû: Min him xebata wî bi berfirehî dît û him jî li ser helbestên wî gelek gotûbêj pêk anîn.

Weke mînak di wan gotûbêjan de min kir û nekir Hesenê Hecîsilêman xwe nêzîk nekir ku di helbesta xwe ya bi navê Kurdistan

de peyva "Kurdistanam" bi rengê "Kurdistana min" biguherîne.

*Nizamettin Akkurt
Nivîskar, rojnamevan*

HELBESTVANÊ GELÊ XWE

Hesenê Hecîsilêman di nava dîroka wêjeya kurdê Yekîtiya Komarên Serbixwe da tê hesabê çawa helbestvanekî naskirî. Ew zûva xwendevana ra nase û di nava wêjeya kurda da ciyê xweyî layîq girtiye. Hetanî naha sê berevokêd efrandinê wî "Dilê min", "Hesreta welat" û "Riya emir" hatine weşandin.

Hesenê Hecîsilêman ji wan rewşenbirê kurdaye, kîjan ku hê salên weşandina kovar û rojnameyê kurdiye ewlîn da li bajarê Alma-Atayê karê xweyî layîqî kiriye di nava teşkilîkirin û neşîrkirina wan da.

Miqale, serhatî, kurtenivîs, helbest, pêkenokê wî di rojname "Riya Teze (Erîvan), "Welat" (Kurdistana Bakûr / Tirkîye), "Dengê kurd" (Baku), "Axîna welat", "Kurdistana azad" (Moskva), "Kurdiskiyê vestî" (Krasnodar), "Kurdistan", "Jiyana kurd", "Gorîzont", "Karavan", "Kovçek", "Naçnem s ponedelnîka" (Alma-Ata) û kovara "Nûbar", "Prostor", "Dostik" (Alma-Ata), "Drûjba", "Golos jenşîni" (Moskva) hatine çap kirinê.

Goveka efrandinê Hesenê Hecîsilêman fire û rengawazin. Mijarêd efrandinê wî cuda-cudane: lîrîka, welatparêzî, hub û hezkirin, tore û telîm, bedewatiya nexş û nîgarê xwezayê, dostî û biratiya gelane.

"Axîna dil" berevoka Hesenê Hecîsilêmanê çaremîne. Di vê berevokê da hîmlî helbestên wiye lîrîkî û welatparêzî cî-war bûne, kîjan ku bi kel û bîn, bi alav û şewata gur va hatine sêwrandinê. Fikir û mitalê wî gelekî kûrin û baş tene

fehîm kirinê. Efrandinê wî şîkil û serecama xwe va gelekî balkêş û orjînalîn, şedetîya wê yekê didin, wekî goveka efrandinêd helbestvanê hêja pircûre û dewlemendin. Fikir û sûjêta nava efrandinê wî da tu wext nayêne wekilandinê, fikrên poêtîkiyêye nûh va helbesta disêwrîne.

Hesenê Hecîsilêman welatê xwe û gelê xwe pir hez dike. Helbestvan ji bona bindestî û koletîya welêt û gel, neheqî û zordestîya kedxwara pir berxwe dikeve, dike hewar-qazî, îmdadê ji dinyalikê dixwaze. Helbestvan helbesta xweye "Ez vî derdî kê ra bêjim?!" da kul û derdê xwe aha bela dike:

*Xirav kirin gund û bajar,
Wan em hîştin hêsir-hejar,
Mêtin xwîna meye nejar,
Ez vî derdî kê ra bêjim?!*

*Ev derdekî bê dermane,
Bê hekîmî, bê loxmane,
Ewî derdî dinya zane,
Ez vî derdî kê ra bêjim?!*

Kurdistan welatê çiyane, siruştî wê gelekî bedew û rengîne, ça bêjî hewa wê meriya ra dermane. Baharê çiya-banî, mîrg û çîman, deşt û zozanê wê bi gul û sosinê hezar rengî va dixemilîn. Xule-xula çem û kaniyê wêne di nava kevir û kuçika da diherikin jor va tene xare.

Di nava efrandinê Hesenê Hecîsilêman da mijara hub û hezkirinê cîkî berbiçav digire. Ew hubê di nava jiyana benda da asta here bilind da hesab dike. Helbestvan hub û hezkirinê di helbesta xweye "Pakîzer" da aha disewrîne:

*Tu ji min ra lel û durî, Pakîzer,
Boy huba te, dîn û harim ez yekser.
Bejnîlinda, sûretsora, demqemer,
Bese, li min nehêline dil-ceger.*

*Derdê hubê pir girane, zêriye,
Ew derdekî bê dermane horiye.
Bê hekîmî, bê loxmane, kezîzer,
Li min helya ruh û cane, Pakîzer!*

Hesenê Hecîsilêman xêncî nivîsê xweye xwe-xwetiyê usa jî bi dehan helbestên klasîksên Rojhilatê û qazaxa welqerandiye zimanê kurdî, sercem û teqilê wanî orjînalî bi hostatî xweyî kiriye.

Helbestvan naha li bajarê Alma-Atê da jiyana dike, bi heweseke baş va dinivîse û diafrîne.

Knyazê İbrahim

Akadêmîkê Akadêmiya xwendîna bilinde navnetewî, doktorê ulmê filologiyayê, profêsor.

Война в Ираке себя не оправдала - Эксперты

Результаты войны в Ираке пока не оправдали себя ни людскими, ни материальными потерями, считают американские эксперты, выступившие на страницах журнала Foreign Affairs по случаю завершения вывода войск США с иракской территории.

"Если вспомнить, что оружие массового уничтожения (Саддама) Хусейна и предполагаемые его связи с Аль-Каидой оказались просто несуществующими, вердикт Черчилля по поводу войны может быть сформулирован так: редко за всю человеческую историю можно пожертвовать так много, чтобы достичь так мало", - считает профессор Бостонского университета Эндрю Бацевич. По его словам, "ужасное наследие иракской войны выходит за рамки растроченных средств и потерянных или разбитых жизней". "Самое главное - это решительный и, казалось бы, неотвратимый отказ даже от какого-либо подобия самоограничения в использовании насилия как инструмента государственной политики. Поскольку теперь все оставшиеся благоразумные, нормативные и конституционные барьеры применения силы отброшены в сторону, война стала нормальным состоянием, стала чем-то, что огромное большинство американцев принимает без претензий", - приводит слова Бацевича журнал Foreign Affairs. По словам профессора, "война - это и есть США", и тот факт, что нынешний американский президент Барак Обама сохранил и даже расширил политику, начатую его предше-

ственным Джорджем Бушем, "дал милитаристам незаслуженную победу". Как считает Бацевич, американские солдаты должны задумываться о последствиях, когда их перебрасывают с одной операции за рубежом на другую, равно как должны думать о последствиях, причем еще быстрее, все граждане США. Вместе с тем, как полагает сотруд-

ник американского Совета по международным отношениям Макс Бут (Max Boot), пока еще, может быть, рано давать оценки итогов войны в Ираке, унесшей жизни более 4 тысяч американцев. Во время войны в Корее (1950-1953 годы), напомнил он, погибли 36 тысяч человек, и тогда мало кто говорил о ее успехе. Однако сейчас, как заявил Foreign Affairs политолог, ситуация кажется лучше на фоне экономических успехов Южной Кореи. "Если бы мы оставили войска в Ираке после 31 декабря, шансы на то, что Ирак реализовал бы свой полный потенциал, были бы намного больше. На данном этапе перспективы катастрофы возросли. Но все же еще остается шанс, что Ирак станет моделью для арабской весны, и тем самым искупит огромные жертвы, принесенные для того, чтобы "победить экстремистов, ставивших под угрозу будущее". Как считает профессор Университета Торонто Майкл Игнатъев, такая же арабская весна могла произойти и в Ираке, и режим Хусейна мог пасть без силового вмешательства со стороны США. По мнению канадского политолога, война в Ираке явно принесла пользу только курдам и шиитам, которых притесняли при Саддаме Хусейне, но он сомневается в том, что эта польза оправдана потерями, которыми сопровождались военные действия США. "Если прибавить к этому ущерб доверию к США в результате ложных утверждений об ОМУ, от относительного укрепления в регионе Ирана и от продолжающихся неудач Ирака в дости-

жении демократической стабильности, трудно поверить в то, что война стоила того", - пишет Игнатъев. Иракская война унесла жизни около 4,5 тысячи американских военных. По данным западных СМИ, документально подтвержденное количество жертв среди мирного населения с 2003 года составило от 100 до 120 тысяч. Официальной причиной для вторжения США и Великобритании в Ирак в марте 2003 года стало предполагаемое наличие у режима Саддама Хусейна оружия массового поражения. Примерно через три недели в результате стремительного наступления, сопровождавшегося кампанией массированных бомбардировок с воздуха, сухопутные силы коалиции вступили в Багдад. Президент Джордж Буш 1 мая объявил о завершении военных действий и начале военной оккупации. К власти пришло правительство, в котором лидирующие позиции занимали представители шиитского большинства. Ранее, в период правления казенного в 2006 году Хусейна (1979-2003 годы), политика страны определялась суннитским меньшинством. После 2003 года Ирак захлестнула волна межрелигиозного насилия, унесшая жизни десятков тысяч человек. Только в 2006 году погибли 17,8 тысячи военных и мирных жителей. Руководство Ирака называет уход войск США новым обретением суверенитета страны, однако многие иракцы, шииты и сунниты, не знают, в каком направлении будет двигаться страна.

В Курдистане вновь открылся офис Туркменского фронта

Как сообщает газета "Рудаф", Туркменский фронт вновь открыл свой офис в Эрбиле.

Ранее у этой организации уже был офис в Эрбиле, но шесть лет назад он был закрыт правительством Курдистана.

Айден Маруф, эрбийский представитель Туркменского фронта, сообщил Рудаф, "Мы посетили должностных лиц обеих правящих партий - ДПК и ПСК - и у них есть положительное отношение к нам."

Офис был открыт два месяца назад, и Маруф заявил, что его фронт планирует открыть новые отделения в Курдистанском регионе.

"Наш офис направлен на организацию молодежных и студенческих мероприятий", сказал Маруф. "Также мы стараемся строить отношения с (иностранными) консульствами, курдскими политическими партиями, и ассирийцами".

Туркменский фронт был основан в 1995 г. путем объединения нескольких туркменских партий при активной поддержке Анкары. Впоследствии, ряд туркмен-

ских партий, действующих в Курдистане, вышли из Фронта.

"Отсутствие туркменского фронта в Эрбиле создало вакуум", сказал Маруф. "Туркменские партии также не получили достаточно голосов на выборах, чтобы утверждать себя в качестве официальных партий".

Маруф рассказал, что многие туркменские лидеры посетили офис в Эрбиле.

"Мы ожидаем, что некоторые туркменские политические партии распустятся и присоединятся к нашему фронту", сказал он. "Мы уже обсуждали этот вопрос".

Кархи Наджмадин, глава Туркменского демократического движения в Курдистане, отклонил предложение Маруфа, что другие партии могут распастся.

"Это его личное мнение, может быть он и окажется прав, покажут результаты", сказал Наджмадин.

Наджмадин, сам бывший лидер Туркменского фронта, сказал: "Мы смогли получить 20.000 голосов на последних выборах в Курдистане и полу-

чили три места в парламенте Курдистана. Мы также закрепили одно место на выборах в Союз учителей Курдистана".

По словам Наджмадина, его движение может вернуться в Туркменский фронт.

"Если они ответят на наши условия, которые в первую очередь заставили нас покинуть фронт, мы можем присоединиться к нему снова. Как один народ, мы все можем работать вместе".

Со своей стороны Маруф заявил, что бронированных ныне в парламенте Курдистана трех мест для тукрменов ему мало.

"Мы не удовлетворены только тремя местами, сказал он. "Мы требуем восемь мест, семь в Эрбиле и одно в провинции Сулеймания. Нас почти 300,000 человек, и мы вторая нация в Курдистане".

Маруф также говорит, что Туркменский фронт придерживается нейтралитета в споре между КРГ и оппозиционными курдскими партиями.

Ахмад Кани, руководитель пресс-службы ДПК, сказал,

что Туркменский фронт не имеет четкой позиции в отношении курдов.

"В Курдистане каждый может пользоваться свободой и реализовывать свои права", сказал Кани. "В этом контексте, Туркменский фронт обсудил этот вопрос с правительством Курдистана. Вот почему они могут снова открыть свой офис в Курдистане."

Согласно Кани, власти Курдистана заявили, что изменили свою позицию в отношении Фронта.

"Туркменский Фронт в прошлом выражал негативное

отношение к курдам, но демократия и свобода в Курдистане заставляют нас проявлять положительный подход к каждому."

Ранее Туркменский фронт отказывался использовать слово "Курдистан", и их спутниковый телеканал все еще использует термин "Северный Ирак".

Тем не менее, Фронт официально назвал свой офис "Офисом Туркменского фронта в Курдистане".

"Отношение Туркменского фронта к Курдистану изменилось", сказал Маруф.

Президент Барзани Поздравил Курдов-Езидов

Президент Курдистана Масуд Барзани направил курдам-езидам поздравление с праздником "Айда-Эзид", официально признанный в качестве общего-

сударственного на территории Курдистана.

Во имя Бога милостивного, милосердного.

По случаю праздника Айда-Эзид наших братьев курдов-езидов, шлю самые теплые поздравления всем курдам-езидам Курдистана и всего мира.

Молю Бога, чтобы по сенью демократии мирно сосуществовал народ Курдистана, в том числе и курды-езиды, которые являются самой исконной частью этого народа.

Твердо обещаю, что все их религиозные права в рамках Курдистанского Региона всегда будут защищены и гаран-

тированы.

Президент Курдистана Масуд Барзани.

Делегация КРГ вернулась из Вашингтона

В субботу высокопоставленная делегация КРГ завершила визит в Соединенные Штаты, в ходе которого она подчеркнула успехи иракского Курдистана с 2003 года, призвав американское правительство не выпускать из виду ситуацию в стране, несмотря на вывод войск.

В состав делегации вошли руководитель аппарата президента Курдистана доктор Фуад Хусейн, министр природных ресурсов доктор Ашти Хаврами, глава департамента иностранных дел министр Фалах Мустафа, и представитель КРГ в США Кубад Талабани.

Делегация встретилась с высокопоставленными должностными лицами обеих ветвей власти США. Были проведены переговоры с чиновниками Госдепартамента, в том числе с помощником государственного секретаря Джеффри Фельтманом и друзьями курдского народа в Конгрессе, в том числе с сенаторами Джоном Маккейном и Джо Либерманом, а также председателем комитета по иностранным делам Палаты представителей Илеаной Рос-Лехтинен и председателем подкомитета по Ближнему Востоку Стивом Шабо, конгрессменом Алленом Вестом и многими другими конгрессменами.

Делегация также провела встречи с ведущими американскими корпорациями, стремящимися вести бизнес в Курдистане, а также с американскими компаниями, уже инвестирующими в регион, убедив их в приверженности КРГ конституции Ирака.

"Безопасность Ирака и стабильность требует от политических лидеров реализации принципов раз-

деления власти и справедливого раздела богатств, как того требует конституция. Для этого КРГ, как оно недавно договорилось с премьер-министром аль-Малики, готовится представить проекты закона о распределении доходов и управлении углеводородами в Совет представителей для рассмотрения", сказал министр Хаврами.

В ходе обсуждений, он описал экономический и политический прогресс в Курдистане и подчеркнул безопасность региона. Это, по его словам, позволило региону развиваться и процветать, сделав его положительным примером для всего Ирака.

Отмечая важность визита, представитель КРГ К.Талабани сказал: "Курдистан пользуется большим успехом в послевоенном Ираке, и для моего правительства важно рассказать эту историю американцам, будь то в правительстве, в научных учреждениях, в Конгрессе и в частном секторе".

Американские войска покинули Ирак

США завершили военную кампанию в Ираке, продолжавшуюся почти 9 лет с 2003г. Последние части вооруженных сил США покинули Ирак сегодня утром. Колонна из 110 боевых машин с военнослужащими США пересекла границу с Кувейтом, сообщает CNN.

В настоящий момент в Ираке остались американских военнослужащих при посольстве США.

Война в Ираке началась в марте 2003г., когда подразделения вооруженных сил США и Великобритании вторглись в страны Персидского залива с целью свержения режима Саддама

Хуссейна. Эту задачу им удалось выполнить быстро: 9 апреля 2003г. войска коалиции взяли Багдад. При этом за два месяца войны Лондон и Вашингтон потеряли немногим более 170 солдат. Однако затем война переросла в партизанскую и потери американской армии заметно возросли, причем положение дел не улучшилось после пленения и казни С.Хуссейна в 2006г.

К концу августа 2010г. основной контингент американских войск был выведен из Ирака. В стране остались около 50 тыс. военнослужащих из США для обучения и поддержки местных сил охраны правопорядка.

За все время войны армия США потеряла 4481 солдата, еще 30 тыс. были ранены. Потери иракцев пока что сложно подсчитать, по разным данным, от действия оккупационных сил и волны террористических атак погибло от 500 тыс. до 1,1 млн мирных жителей. Страна находится в крайне тяжелой ситуации и блика к распаду. На севере о претензиях на независимость все громче заявляют курды, в центре и на юге не прекращается противостояние между суннитами и шиитами.

В Сулеймании открылся филиал "Тойоты"

В субботу, в Сулеймание состоялось торжественное открытие филиала фирмы Toyota Motor.

На церемонии открытия выступил премьер-министр КРГ Бархам Салих, который отметил важность этого события и его благотворные результаты для экономики региона Курдистан.

Очередной рейд против курдов в Турции – задержаны 44 деятеля

Турецкие силы правопорядка во время операций в разных городах Турции задержали 44 курдских деятеля.

Как передает агентство Firat, в городе Бтман были задержаны 20 курдов, в Мерсине – 1, в Дيارбекире – 7, в Курталане – 16 человек.

Отмечается, что задержанные являются членами курдской партии "Мир и демократия" (BDP), которые занимали различные выборные или назначаемые должности.

В Эрбиле построят завод по переработке оливок

Как сообщил агентству АК-Ньюс министр сельского хозяйства Курдистана Джамиль Сулейман, в ходе проекта по развитию оливководства в регионе министерство выделило итальянской компании 600 акров земли под оливки. На втором этапе, министерство намерено обратиться к иностранным компаниям за помощью в создании завода по переработке оливок в Эрбиле.

Сирийские курды в Лондоне протестуют против убийств в Сирии

В субботу на Даунинг-стрит в Лондоне прошла демонстрация, в которой участвовали сотни сирийских курдов, призвавших Великобританию помочь остановить массовые убийства. Они хотят свободы для Сирии и для курдов Сирии, а кроме того, федерализации страны.

Демонстрация приурочена к годовщине самосожжения Мохаммеда Буазизи в Тунисе – события, послужившего началом серии революций в арабских странах.

Демонстранты держали плакаты на французском языке: "Федерация является лучшим решением", "Свободу Сирии", "Британия, помоги нам остановить резню сирийцев".

"Иракия" выходит из правительства

Министры – члены блока "Иракия", а также вице-президент Тарик Хахеми (один из лидеров блока) и вице-премьер Салех Мутлак подадут сегодня в отставку, сообщает агентство АК-Ньюс.

Отставка должностных лиц происходит на следующий день после того, как депутаты от блока объявили о приостановке своего участия в парламенте в знак протеста против того, что они называют "политическим ограничением и односторонним принятием политических решений".

После того, как лидер Иракии вице-президент Хахеми провел в своем доме встречу депутатов, был выдан ордер на его арест по обвинению в "поддержке терроризма". Три дня назад, были арестованы три его охранника по обвинению в терроризме.

Также есть неподтвержденные сообщения, что Малики ездил в Сулейманию на встречу с президентом Ирака Джалалом Талабани.

Со своей стороны высший Совет Ислама в Ираке предложил посредничество между премьерской Коалицией правового государства и Иракией.

Выдан ордер на арест вице-президента Ирака

Вечером в субботу, был выдан ордер на арест вице-президента Ирака Тарик аль-Хахеми (суннит, один из лидеров блока Иракия) по обвинению в терроризме.

На прошлой неделе, были арестованы три телохранителя Хахеми по обвинению в причастности к взрыву у парламента Ирака, и вчера вечером Багдадское оперативное командование представило их признания.

Лидер премьерской Национальной коалиции Хуссейн аль-Асади заявил агентству АК-Ньюс, что: "видный политический лидер, сотрудники охраны которого были арестованы, может проявить политическое давление, чтобы воспрепятствовать расследованию". Его коллега Ихсан Аль-Авади заявил: "Совет представителей настроен раскрыть правду о взрыве и о тех, кто стоит за ним."

28 ноября автомобиль, который, как утверждали, принадлежал охранникам депутата, взорвался перед зданием парламента. Водитель автомобиля был убит, еще два человека, в том числе лидер курдской фракции в парламенте, были ранены.

Багдадское оперативное командование заявило, что теракт был осуществлен двумя группами из Анбара и Багдада, включая двух женщин. Служба безопасности подтвердила, что взрыв был вызван автомобилем, наполненным 20 кг. самодельной взрывчатки, и целью было убийство Малики. kurdishcenter.ru

ДИПЛОМАТ

№ 36 (147) 16-22 декабря 2011

ОБЩЕСТВЕННО-ПОЛИТИЧЕСКАЯ ГАЗЕТА

ПОСЛЕДНЯЯ
страница

Глава МИД Ирака Хошияр Зибари посетит Грузию

Министр иностранных дел Ирака Хошияр Зибари в ближайшее время посетит Грузию. По информации МИД Грузии, вопросы, связанные с предстоящим визитом главы иракского внешнеполитического ведомства,

обсуждались на состоявшейся 15 декабря встрече заместителя министра иностранных дел Грузии Давида Джалагана с чрезвычайным и полномочным послом Ирака в Грузии Таибом Мохмадом Таибом.

На встрече также была рассмотрена возможность проведения в 2012 году политических консультаций между министерствами иностранных дел Грузии и Ирака.

Грузия установила дипломатические отношения с Ираком 18 сентября 2007 года. Ирак - одно из немногих государств, во внешней торговле с которым Грузия имеет положительный торговый баланс. По данным за 2010 год объем экспорта из Грузии в Ирак (около \$4,3 млн) почти в 290 раз превышал объем импорта (\$14,7 тыс).

Телефонный разговор Масуда Барзани с Джоозефом Байденом

Вице-президент США Джоозеф Байден в пятницу говорил по телефону с президентом Курдистана Масудом Барзани и спикером иракского Совета представителей Усамой аль-Нуджаифи, чтобы отметить окончание войны США в Ираке.

Как сообщает Белый дом, обсуждался недавний визита премьер-министра Ирака Нури аль-Малики в Вашингтон и политическая ситуация в Багдаде; Байден "подтвердил давнюю американскую поддержку всеохватывающего партнерского правительства в Ираке", а также долгосрочного стратегического партнерства между Соединенными Штатами и Ираком.

"Барзани и Байден также подтвердили давнюю дружбу между американским и курдским народами, и вице-президент рассказал о своей недавней поездке в Турцию", говорится в заявлении.

Турецкие исследователи о мотивах, заставляющих курдов присоединяться к РПК

Как сообщает газета "Тудей Заман", Международный центр по терроризму и транснациональной преступности (UTSAM) провел в курдских регионах Турции исследование, посвященное роли РПК в курдском обществе, которое опубликовал 9 декабря на симпозиуме в Анталье. Исследование было сосредоточено на том, как РПК мотивирует курдов присоединяться к ней.

Согласно результатам опросов, один из каждых четырех жителей региона подвергался в своей жизни угрозам или насилию со стороны РПК. Только 17 процентов семей Турецкого Курдистана сумели воспрепятствовать присоединению своих детей к РПК остальные не смогли предотвратить бегства детей из дома.

Пятьдесят три процента респондентов отметили, что наличие в семье политзаключенного является значительным фактором, способствующим тому чтобы другие члены семьи решили примкнуть к повстанцам.

Более того, вступление члена в ряды РПК влияет на других членов семьи, вовлекая их непосредственно в ряды повстанцев или в действия в рамках городских филиалов. Шестьдесят два процента всех респондентов отмечают, что смерть родственников в рядах РПК глубоко мотивирует молодых людей присоединиться к организации.

Кроме того, 63 процента всех респондентов считают, что важную роль в мотивации играют тайные убийства курдских активистов правительственными "эскадронами смерти", которые были распространены в Курдистане в 1990-х годах.

По мнению организации чем больше РПК наращивает давление на людей в регионе, тем больше она усиливает свое влияние. Основным районом вербовки для РПК служит Хаккари. По словам профессора Сулеймана Озверена, главы UTSAM, жители Хаккари присоединяются в РПК в огромных количествах

из-за того, что в провинции долгое время не было военных операций, направленных против РПК, и она имела время укрепиться в регионе. Правительственные чиновники утверждают, что давление РПК на местных жителей было ликвидировано в октябре в ходе операции в долине Казан.

"Людей интересует прежде всего экономическое выживание, безработица и бедность", говорит Озверен, отмечая, что "демократическая автономия", провозглашенная Конгрессом демократического общества, не является популярной повесткой дня. По данным опроса, 51 процент респондентов даже не знают о ее объявлении. Более половины думают, что улучшение экономических возможностей в регионе уменьшит число молодых людей, присоединяющихся к РПК. Высокий уровень безработицы среди молодежи в регионе открывает путь для ее активного участия в боевой деятельности.

Опрос был проведен между лицами обоего пола в числе 2,063 человек с апреля по май 2011 года в 24 провинциях, имеющих большое курдское население, включая Стамбул и Измир. Опросные листы были составлены в максимально нейтральных выражениях, официальный термин "террористическая организация" не использовался.

Материалы круглого стола "Россия и курды: вчера, сегодня, завтра"

Предлагаем вашему вниманию фото и видеоматериалы круглого стола "Россия и курды: вчера, сегодня, завтра", прошедшего в Российском обществе солидарности и сотрудничества с народами Азии и Африки (РОССНАА) 15 декабря 2011 года.

В работе круглого стола приняли участие российские политологи, дипломаты, ученые, журналисты, представители курдских организаций и студенты. Доклады и дискуссии участников встречи представляют собой бесспорный вклад в развитие российско-курдских отношений.

Фото-отчет представлен в нашей галерее в разделе "Представительство".

Две части видеозаписи размещены на нашем канале в "YouTube" - "KurdistanRuVideoNews":

ТӘСІСÇІ VƏ BAŞ REDAKTOR:
TAHİR SÜLEYMAN

İMTİYAZ Ü SERNIVİSAR:
TAHİR SİLĒMAN

УЧРЕДИТЕЛЬ И ГЛАВНЫЙ РЕДАКТОР

ТАХИР СУЛЕЙМАН

Tel: +994 50 352-33-18

Xüsusi müxbirlər:
RAMİZ CƏBRAYILOV

SAKİT ÇIRAQLI

Müəlliflərin mövqeyi redaksiyanın

mövqeyi ilə üstüstdə düşməyə bilər.

www. Diplomata-kurdi.com

Ünvan: Bakı şəhəri, 40
Küçə S.Mehmandarov ev 25, mənzil-17

Navnisan: Bakü 40 soyaq
S.Méhmandarov xanı 25 mal-17

Адрес: Баку 40, улица С.
Мехмандарова дом 25 кв-17

Qəzet "Diplomat" qəzetinin bilgisayar mərkəzində yığılıb səhifələnilib və "Futbol+ Serviss" mətbəəsində çap olunmuşdur.
e-mail: diplomat_gazeti@box.az
Şəhadət namə : NƏŞ 005004966
BUSB-un2 sayılı Sabunçu rayon filialı
VÖEN1800061582
H/h 438010000
Sifariş: 4500